

Vianočná pieseň v próse.

==== Vianočná báj s duchmi. ===

Napísal

CHARLES DICKENS.

Preložil z angličtiny

ONDREJ KALINA.

1152
15. IV. 1932

Turčiansky Sv. Martin.

Tlačou a nákladom Kníhtlačiarskeho účast. spolku.

1907.

561/
33

SD 3286

Predmluva.

V tejto malej knižočke usilujem sa vzbudiť ducha idei, ktorá nemá uviesť čitateľov mojich do rozporu s nimi samými, s okolím a dobou, alebo so mnou. Nech straší ich príbytky príjemne, a nikto nech si nežiada zažehnávať ju!

Verš I.

Duch Marleyov.

Začнем s tým, že Marley bol mŕtvy. O tom nemôže byť nijakej pochybnosti. Protokoll o jeho pochrebe podpísaný bol kňazom, kostolníkom, ohliadačom mŕtvol a predným trúchliacim. Podpísal ho Scrooge, a meno Scroogeovo platilo na burse, kdekoľvek ho napísal vlastnoručne.

Starý Marley bol taký mŕtvy, ako klinec vo dverách.

Dávajte dobrý pozor! Nemienim tým rieť, že klinec vo dverách mojím vedomím má na sebe niečo zvlášte mŕtveho. S mojej strany bol by som náchylný považovať klinec v rakvi za najmŕtvejší kus železného výrobku v priemysle. Ale múdrost našich predkov spočíva v podobenstvách, a moje neposvätné ruky

nebudú toho rušiť, lebo inak beda vlasti. Preto dovolíte mi opakovať s dôrazom, že Marley bol mŕtvy, ako klinec vo dverách.

Scrooge vedel, že bol mŕtvy? Ovšemže vedel. Ako by to bolo inak možné? Scrooge a on boli obchodní spoločníci, sám neviem, od koľkých rokov. Scrooge bol jediným vykonávateľom jeho záveta, jeho jediným správcom, jeho jediným dedičom a univerzálnym nápadníkom, jeho jediným priateľom a jediným trúchliacim. A práve Scrooge neboli tak strašne dotatý smutnou udalosťou, že by neboli bývali výtečnými obchodníkmi v deň pohrebu a neboli ho slávili s nejochybným smyslom pre zisk.

Spomienka pohrebu Marleyovho privádza ma nazpäť k tomu, kde som započal. Teda o tom nie je pochybnosti, že Marley bol mŕtvy. Toto musí byť pochopené dokonale, lebo inak nebude nič zázračného na povesti, ktorú mienim rozprávať Keby sme neboli úplne presvedčení, že otec Hamletov umrel prv, než začína sa hra, nebolo by viac pozoruhodného na jeho nočných potulkách pri východnom vetre po vlastných hradbách, ako na ktoromkoľvek pánovi prostredného veku, ktorý po súmraku náhle vyjde na prechádzku na vzdušné miesto, povedzme na príklad do cmitera sv. Pavla, aby doslovne prekvapil svojho slaboduchého syna.

Scrooge nedal vymazať meno starého Marleya. Po rokoch nad dvermi skladu stálo: Scrooge a Marley. Firma bola známa ako Scrooge a Marley. Niektorí ľudia, ktorí neznali okolnosti, menovali ho Scrooge, a niekdy Marley, on však ohlasoval sa na obe mená. Jemu to bolo jedno.

Ó, bola to ruka tvrdej väčšiny na pokladoch, ten Scrooge, stískajúci, sdierajúci, shrabujúci, skupujúci, schraňujúci, lakový, starý hriešnik! Tvrď a ostrý, ako kremeň, z ktorého ešte žiadna ocel nevykresala šlechetného ohňa; uzavretý, spokojný so sebou a sám pre seba, ako ustrica. Jeho vnútorným chladom stuhly číty jeho tvári, priostriľ sa jeho končitý nos, svraštely líca, strnul jeho krok; oči jeho staly sa červenými, tenké rty modrými a jeho chripiaci hlas vyznieval úlisne. Studený mráz kryl jeho hlavu, jeho oboče i strnisko brady. Vždy nosil so sebou svoju nízku temperatúru; chladil svoju pisáreň v kanikule, a na Vianoce neoteplil sa o jediný stupeň.

Zovňajšie teplo a chlad málo účinkovaly na Scroogea. Nezahriala ho horúčosť, zimné počasie nemrazilo. Vietor neboli ostrejší než on, padajúci sneh neboli väčšmi upriamený na svoj cieľ, šlahajúci dážď menej prístupný prosbe. Zlé počasie nebolo v stave dôjsť mu do živého. Najväčší dážď, sneh, ľadovec alebo krúpy mohly sa chlúbiť, že ho prevyšujú len v jednom ohľade: často štedre sypaly, ale Scrooge neurobil toho nikdy.

Akživ nikto nestretol sa s ním na ulici, aby mu nekol s vľúdnym pohľadom: „Môj milý Scrooge, ako sa máte? Kedyže ma navštívite?“ Žobrák neprosil ho, aby mu udelil maličkosť; decko nepýталo sa ho, kolko je hodín; mužský alebo ženská akživ nedopytovali sa od Scroogea na cestu, vedúcu ta alebo inam. Áno, znalo sa, že znajú ho i psi slepcov, a keď videli, že blíži sa k nim, tahali svojich majiteľov do dier a pod brány; tam krútili chvostmi, ako by

chceli rieť: „Nijaké oči nie sú také dobré, ako oči zlostné, temný pane!“

Ale čo bolo Scroogeovi po tom? To sa mu práve ľúbilo: kráčať vopred svojou cestou tesnými chodníkmi žitia, vystríhajúc každý ľudský cit k odmeranej vzdialenosťi, — to bolo pre Scroogea tým, čo chytrák zovie orieškami.

Jedného dňa — z najlepších v roku, na Štedrý večer — starý Scrooge sedel pri práci v svojej pisárni. Počasie bolo chladné, mrazivé, ostré: všade hmlisto: a on slyšal, ako ľudia chodili hore - dolu po dvore, supiac a hádzuc rukami čez prsia, dupotajúc nohami na dláždení, aby sa zohriali. Na vežových hodinách odbily ešte len tri, ale bolo už úplne tma. Celý deň nebolo vidno a v oknách súsedných pisární sliepňaly svetlá, ako rudé škvarky na hustom, hnedom vzduchu. Hmla tisla sa do každej škáry a klúčovej dierky, a bola vonku taká hustá, že ačkolvek dvor bol veľmi úzky, domy naproti zdaly sa púhymi mátohami. Vidiac to kalné mračno, padajúce nadol, všetko zatemňujúce, človek by si bol m - ssel, že príroda býva celkom na blízku a varí vo veľkých rozmeroch.

Dvere na Scroogeovej pisárni boli otvorené, aby nemusel s očú spúštať svojho sluha, ktorý vedla v posmúrnej, malej komôrke, druhu vodných nádržiek, prepisoval listy. U Scroogea bol veľmi malý ohník, ale u sluha bol ešte o toľko menší, že zdal sa byť jediným uhlíkom. Ale nemohol priložiť naň, lebo Scrooge bednu s uhlím mával v svojej miestnosti; a zakaždým, keď pomocník prichádzal dnu s varechou, pán nemeškal rieť, že budú sa museť rozísť. Preto sluha zakrútil sa do svojho bieleho šálu a hľadel sa

zohriať pri svetle, ktoré úsilie však nedarilo sa mu, poneváč nebol človek silnej obraznosti.

„Veselé Vianoce, strýčko! Boh vás živ!“ zavznel radostný hlas. Bol to hlas Scroogeovho synovca, ktorý vbehol k nemu tak rýchlo, že pozdrav bol prvým oznámením jeho príchodu.

„Ach!“ riekol Scrooge, „hlúposti!“

Rýchlu chôdzou na mraze a v hmle tak sa zahrial synovec Scroogeov, že celý bol v ohni; tvár jeho bola červená a krásna; oči sa mu svietily a dych jeho sa paril.

„Vianoce sú hlúpost, strýčko?“ riekol Scroogeov synovec. „Domnievam sa, že to nemyslíte vážne.“

„Celkom vážne“, riekol Scrooge. „Veselé Vianoce! Akým právom môžeš ty byť veselý? Akú rozumnú príčinu máš k tomu? Si dosť chudobný.“

„Nuž“, odvetil synovec veselo, „a jakým právom môžete vy byť zamračený? Akú rozumnú príčinu máte k mrzutosti? Ste predsa dosť bohatí.“

Scrooge, nemajúc lepšej odpovede pohotove v tom okamžiku. riekol zase: „Ach!“ a dodal k tomu: „Hlúposti!“

„Nebuďte podivín, strýčko!“ riekol synovec.

„Ako môžem byť inakší“, odvetil strýc, „keď žijem v takomto svete bláznov? Veselé Vianoce! Daj mne pokoj s tvojimi veselými Vianocami. Čím sú iným pre teba Vianoce, ako dobou všeljakých výdavkov bez peňazí; dňom, kde stávaš sa o rok starším, ale ani o hodinu bohatším; dobou, kde zavieraš účty v svojich knihách, ale na každej položke skrže celých dvanásť mesiacov ukazujú sa ti ztraty? Keby sa dialo po mojej vôle“, riekol Scrooge rozhorčene, „každý

blázon, ktorý behá sem a tam s „veselými Vianocami“ na jazyku, musel by byť uvarený vo vlastnom pudingu*) a pochovaný s kolíkom smrekovým v srdeci. Nech som dobrý!“

„Strýčko!“ riekol s výčitkou synovec.

„Synovče!“ odvetil strýc mračne, „osláv ty Vianoce svojím spôsobom a mňa nechaj ich sláviť po svojom.“

„Sláviť!“ riekol Scroogeov synovec. „Ale vy ich nebudete sláviť.“

„Ponechaj to len na mňa“, riekol Scrooge. „Nech ti ony poslúžia k dobrému! Už dosiaľ ti poslúžily k mnohému dobru.“

„Ovšem viem, že jesto mnoho vecí, z ktorých som mohol mať úžitok, a nemal som ho z nich“, odvetil synovec, „medziiným sú to Vianoce. Ale to je isté, že keď nastala doba Vianoc — odhliadnuc od úcty, povinnej k ich svätému menu a pôvodu, možno-li odhliadať od niečoho, čo náleží k nim — považoval som ich vždycky za dobu dobrú; za dobu láskavú, smierlivú, milosrdnú a radostnú; za jedinú dobu, ktorú znám z kalendára celého roku, keď mužskí i ženské jednomyselne s ochotou otvárajú uzavreté srдcia svoje a hľadia na nižších, ako by oni boli vskutku spolucestujúci k hrobu a nie iný druh tvorov, ktorí idú inou cestou. A preto, strýčko, trebárs mi to nedohnalo do vrecka ani kústiček zlata alebo striebra, predsa verím, že mi poslúžilo k dobrému, a bude mi to slúžiť k dobru. I vrvávím teda: Boh im žehnaj!“

Pomocník v nádržke mimovoľne prejavil hlučnú

*) Vianočné jedlo u Angličanov.

pochvalu. Ale nahliadnuc naskutku nenáležitosť toho, naprával oheň a zahasil poslednú slabú iskričku navždy.

„Ozvite sa vy mne ešte raz“, riekoł Scrooge, „a budete sláviť svoje Vianoce so ztratou svojho postavenia! Tys' mne veľmi mohutný rečník, synku“, doložil, obrátiac sa k synovcovi. „Divím sa, že si sa nedostal do parlamentu.“

„Nehnevajte sa, strýčko Príďte k nám zajtra na obed.“

Scrooge riekoł, aby mu šiel s tým — áno, skutočne to riekoł. A užil celého výrazu, rieknuc, že by ho chcel vidieť tam prv.

„Ale prečo?“ zvolal Scroogeov synovec. „Prečo?“

„Načo si sa oženil?“ riekoł Scrooge.

„Poneváč som sa zamiloval.“

„Poneváč si sa zamiloval!“ zamrmlal Scrooge, ako by to jediné na svete bolo ešte smiešnejšie, než veselé Vianoce. „S Pánom Bohom!“

„Nuž, strýčko, veď ani predtým nikdy ste ma nenaštívili. Prečo by to malo byť teraz príčinou, aby ste neprišli ko mne?“

„S Pánom Bohom!“ riekoł Scrooge.

„Nepotrebujem ničoho od vás, nežiadam od vás ničoho, prečo by sme nemohli byť priateľmi?“

„S Pánom Bohom!“ riekoł Scrooge.

„Je mi srdečne lúto, keď vidím, že ste takí tvrdohlaví. Medzi nami nikdy nebolo hádky, ktorú by som bol ja zavinil. Ale tento pokus urobil som z úcty k Vianociam, i chcem do konca zachovať svoju vianočnú náladu. Teda veselé Vianoce, strýčko!“

„S Pánom Bohom!“ riekoł Scrooge.

„A veselý Nový rok!“

„S Pánom Bohom!“ riekoval Scrooge

Vzdor tomu synovec jeho opustil izbu bez zlého slova. Pri vonkajších dverách zastal, aby pozdravom dnešného dňa uctil pomocníka, ktorý pri vsetkej svojej chladnosti predsa bol teplejší, nežli Scrooge, lebo odpovedal mu srdečne.

„Toto je tiež jeden z tých“, zabručal Scrooge, ktorý ho počul: „môj pomocník, s pätnásť šilingami na týždeň, so ženou a rodinou, hovorí o veselých Vianociach. Pôjdem do Bedlamu.“

Tento blázon, dľa slov Scroogeových, medzi tým, čo otvoril dvere synovcovi, vpustil dnu dve iné osoby. Oba boli statní páni, úhľadného zovňajšku, a teraz stáli s klobúkmi v rukách v Scroogeovej pisárni. V rukách držali knihy a papiere, a ukláňali sa mu.

„Scrooge a Marley, nemýlim sa“, riekoval jeden z pánov, hľadiac na listinu. „Mám česť hovoriť s pánom Scroogem, alebo s pánom Marleym?“

„Pán Marley umrel pred siedmimi rokmi“, odvetil Scrooge. „Práve dnes je tomu sedem rokov, čo umrel.“

„Nepochybujeme, že jeho žijúci spoločník bude zrovna taký veľkodušný, ako on býval“, riekoval pán, podávajúc svoju poverujúcu listinu.

Mal on i pravdu, lebo oni boli dve príbuzné duše. Pri osudnom slove „veľkodušný“ Scrooge sa zamračil, potriasol hlavou a vrátil listinu.

„V tento slávnostný výročný deň, pane Scrooge“, riekoval pán, berúc do ruky pero, „je viac nežli obyčajne žiadúcno, aby sme sa aspoň trochu postarali o chudobných a opuštených, ktorí mnoho trpia v tomto

čase. Mnohým tisícom nedostáva sa najpotrebnejších vecí, státisicom nedostáva sa najmenšieho pohodlia, pane.“

„Nemáme žalárov?“ spýtal sa Scrooge.

„Prebytkom“, riekol pán, skladajúc opäť pero.

„A pracovní obecných?“ pýtal sa Scrooge. „Stoja ony ešte?“

„Stoja. Avšak“, odvetil pán, „želal by som si, keby som mohol povedať, že ich niet.“

„Stupy a zákony o chudobe sú ale dosiaľ v platnosti?“ riekol Scrooge.

„A pracujú veľmi usilovne, pane.“

„O, dla toho, čo ste prv povedali, obával som sa, že ich snáď niečo zastavilo v ich užitočnom behu“, riekol Scrooge. „Tomu som veľmi rád, že to viem.“

„V tom presvedčení, že ony sotva poskytnú kresťanskej útechy duši alebo telu bedače“, odvetil pán, „dalo sa nás niekolko na to, aby sme usporiadali sbierku nakúpiť trochu jedla, nápoja a ohrevu pre chudobných. Volíme túto dobu, poneváč je ona menovite dobou, kde nedostatok živo cítime, a hojnosť potešuje Čo máme napísat pod vaše meno?“

„Nič!“ odvetil Scrooge.

„Želáte si, aby ste neboli menovaný?“

„Želám si, aby ste ma nechali samotného“, odpovedal Scrooge. „Poneváč sa pýtate, pánovia, čoho si želám, to je moja odpoveď. Ja sám neveselievam sa na Vianoce, i nemôžem si robiť výdavky, aby sa veselil záhalčivý národ. Prispievam na udržovanie spomenutých ústavov, a tie nás stoja dosť: komu sa zle vedie, môže ísť ta.“

„Mnohí nemôžu ísť a mnohí by radšej umreli.“

„Keby radšej umreli“, riekoł Scrooge, „nebolo by zle, keby umreli a umenšili prílišnú ľudnatosť. Ostatne, odpusťte, o tom viem málo.“

„Ale mali by ste vedieť“, poznamenal pán.

„To sa mňa netýka“, odvetil Scrooge. „Človeku stačí, keď rozumie svojej veci a nemieša sa do záležitostí cudzích. S vlastnými mám dosť zaneprázdnenia. S Bohom, páni!“

Vidiac jasne, že ďalšie pokusy v tejto veci boli márne, páni odišli. Scrooge dal sa znova do práce s povýšenou mienkou o samom sebe a s jasnejšou náladou, nežli obyčajne.

Medzitým hmla a tma tak zhustly, že ľudia behali sem a tam s horiacimi pochodňami, núkajúc svoje služby, že budú svietiť pred koňmi a povedú vozy po ulici. Stará veža chrámová, ktorej bručivé hodiny potutelne nakukávaly vždycky čez gotické okno múru dolu na Scroogea, bola neviditeľná, a hodiny so štvrtami odbíjaly v oblakoch s traslavým dozvukom, ako by zuby hrkotaly v zmrzlej hľave tam hore. Zima stávala sa prenikavou. Na hlasnej ulici okolo rohu dvora niekoľko robotníkov napravovalo plynové rúry a kladli veľký oheň v železu stojane, okolo nehož tlačilo sa viac otrhanych mužov a chlapcov, zahrie vajúc si ruky a mžikajúc očima do plameňa v rozkoši. Vodovod, o ktorý sa nikto nestarał, vylieval zo seba prúdy, ktoré hned mrzly a menily sa v nemilosrdný ľad. Svetlo v kupeckých krámoch, kde borievkové halúzky a bobulky práskaly v ohni lámp, farbilo na červeno bledé tváre okolo idúcich. Obchody so zverinou a materiálnym tovarom niesly sa ako skvelá pohádka a slávne divadlo, i zdalo sa takmer neuve-

ritelným, že by maly niečo spoločného s takou jalovou vecou, akou je predaj a kúpa. Lord Mayor v sieňach mohutného Mansion House vydával rozkazy svojim päťdesiatim kuchárom a sklepníkom, aby oslavili Vianoce, ako sa svedčí na domácnosť Lord Mayora; a ešte i ten malý krajčír, ktorého minulý pondelok pokutoval na päť šilingov pre jeho opilosť a krvežíznivosť na ulici, miešal svoj zajtrajsí pudding v izbičke pod samou strechou, medzitým čo jeho chorlavá žena s dečkom pošla nakúpiť mäsa.

Čím ďalej bola hmla i zima väčšia: zima prenikavá, jedovatá. Keby dobrý svätec Dunstan len dotknul sa bol nosa diablovho vanutím tejto povetnosti, miesto aby užil svojej obvyklej zbrane, bol by on potom zareval nie na žart. Majiteľ drobného, mladého nosa, ohlodaný a kúsaný zimou, ako kosti bývajú ohlodávané od psov, pristúpil tesne ku klúčovej dierke u Scroogea, aby ho obveselil vianočnou piesňou. Ale pri prvých zvukoch piesne

„Boh pozdrav, dobrý pane, vás,
A nadef radosťou!“

Scrooge pochytil linonár s takou prudkostou, že spevák plný strachu utiekol, zanechajúc klúčovú dierku hmle a ešte viac príbužnému mrazu.

Konečne nastala hodina, keď bývajú zavierané pisárne. Neochotne povstal Scrooge so stolca a mlčky pokynul svojmu vyčkávajúcemu sluhovi, ktorý naskutku zahasil svetlo a postavil klobúk na hlavu.

„Tuším, zajtra celý deň chcete mať prázdro?“
rieckol Scrooge.

„Jestli dovolíte, pane.“

„Nejedná sa tu o dovolenie“, riekol Scrooge, „ale nepatrí sa to. Keby som vám stiahol za to pol koruny, domnievali by ste sa, tuším, že sa vám krivda deje?“

Sluha usmial sa krotko.

„A predsa“, riekol Scrooge, „na to nepomyslíte, že sa mne deje krivda, keď platím dennú mzdu za záhalku.“

Sluha poznamenal, že je to len raz v roku.

„Slabá výhovorka k tomu, aby trešfal vaček človeka každého päťadvadsiateho decembra!“ riekol Scrooge, zapínajúc svoj zimný kabát až po bradu. „Ale domnievam sa, že chcete mať celý deň prázdro. Nasledujúceho dňa však dostavte sa hodne zavčasu“

Sluha slúbil, že tak urobí; a Scrooge odišiel bručiac. Pisáreň bola zavretá v okamžiku a sluha, majúc svoj biely šál s dlhými konci prevesený čez prsia (lebo nemohol sa honosiť zimníkom), na počest vianočného večera preletel dvadsať ráz klzačkou na konci dlhého radu chlapcov, a potom bežal domov do Camden Townu, čo mu para stačila, aby sa bavil na kolembabu.

Scrooge užil svoju smutnú večeru v svojom obvyklom smutnom hostínci; a keď prečítal všetky noviny a ostatok večera strávil pri svojich bankových knihách, šiel domov spať. Obýval izby, ktoré náležaly kedysi jeho zvečnelému spoločníkovi. Bol to celý rad pošmúrných izieb v nízkom, tmavom dome na dvore, kde stavanie to docela nebolo na svojom mieste, tak že človek náchylný bol myšľ si, že ono utieklo ta, keď ešte bolo mladým domom, baviac sa na schová-

vanku s inými domy, a nemohlo viac von potrafiť. Teraz bolo hodne staré a pusté; lebo nikto v ňom nebýval okrem Scroogea, a ostatné miestnosti boli prenajaté k účelom obchodným. Dvor bol taký tmavý, že sám Scrooge, ktorý znal v ňom každý kamienok, musel hmatať rukami. Hmla a chlad tak viseli okolo čiernej, starej brány domu, že sa zdalo, ako by genius poveternosti, smutne dumajúci, sedel na prahu.

Nuž a to je isté, že na klepátku dverí vobec nebolo nič zvláštneho, vyjmúc jeho veľkosť. Teda isté je i to, že ho Scrooge videl každé ráno i večer celý ten čas, čo býval v dome; a že mal tak málo toho, čo sa menuje obrazotvornosťou, ako ktokoľvek v londýnskej štvrti City, zahrnujúc v to — s dovolením — obecnú rādu, aldermanov a cechy. Musíme vedieť i to, že Scrooge až do dnes nikdy ani jedinou myšlienkovou nespomenul si na Marleya, svojho spoločníka, ktorý umrel pred siedmimi rokmi. A teraz nech mi vysvetlí niekto, jestli je v stave, ako sa to stalo, že Scrooge, vstrčiac klúč do dieľky vo dverách, v klepátku — bez toho, že by ono bolo podlahlo snáď náhlej zmene — videl nie klepátko, ale tvár Marleyovu.

Áno, tvár Marleyovu. Ono nebolo zahalené hustou tmou, ako ostatné predmety vo dvore, lež svietilo príšerne, ako zkazený rak morský v pivnici. Ono nemalo výrazu zlostného alebo zúivého, ale hľadalo na Scroogea, ako Marley obyčajne naň hľadieval: s príšernými okuliarmi, zdvihnutými na príšerné čelo. Vlasy malo podivne zježené, ako by od vetra alebo horúčavy, a hoci oči boli široko roztrvorné, ostávaly docela nehybné. Toto a jeho olovená farba robili ho

hroznými, ale hrôza tá zdala sa byť skorej mimo tvári a jej moci, nežli čiastkou jej výrazu.

Ked' podíval sa Scrooge upriamene na tento zjav, bolo to opäť klepátko.

Keby sme tvrdili, že sa nezdesil, alebo že v krvi svojej nepocítil mrazenia hrôzy, ktoré mu bolo neznáme od časov jeho detstva, nebolo by to pravda. Ale on chytil klúč, na ktorý pozabudol, zprudka ním otočil, vstúpil do izby a zažal svetlo.

Ale prvej váhal chvíľu, než zavrel dvere, a prvej opatrne nazrel nazad, ako by trochu očakával, že ho tam prestraší cop Marleyov, trčiaci pod bránou. Ale za dvermi nebolo ničoho, okrem šraub a hlavičiek, na ktorých bol pripravený klepáč, i rieknuc: „Hm, hm!“ prirazil ich silne.

Tresknutie ozývalo sa domom, ako hlas hromu. Každá izba hore a každý sud v pivnici kupca s vínom dolu, zdalo sa, že má svoje vlastné hľasy, ozveny. Scrooge neboli človek, aby sa dal zastrašiť ozvenou. Zamknul dvere a kráčal čez predsieň, potom hore schodmi, a sice zvoľna, nesúc si v ruke svetlo.

Možno, že ste počuli niečo o fahaní velikého rodinného kočiara hore dobrými starými schodmi, alebo čez zlé mladé v parlamente; ale ja vám , oviem to, že keby vám týmto schodiskom dodali umrlčí voz a niesli ho po šírke, s ojom k múru a dvermi oproti balustráde: ešte by bolo dosť miesta preň. A toto bude azda príčinou toho, že Scroogeovi sa zdalo, ako by videl umrlčí voz pohybovať sa pred sebou vo tme. Pol tucta plynových lámp z ulice nebolo by vchod osvetlilo dostatočne, a tak si môžete myslieť, že pri Scroogeovom svietielku bolo tam hodne tma.

Scrooge však kráčal nahor, nedabajúc na to ani najmenej. Tma je lacná, a Scrooge to mal rád. Ale prv, než zamknul ťažké dvere, prešiel čez izby, aby sa presvedčil, že všetko je v poriadku. Tá tvár utkvela mu ešte v pamäti natol'ko, aby nezameškal to urobif. Svetlica, ložnica, komora, všetko bolo tak, ako náleží. Nikto pod stolom, nikto pod pohovkou; malý ohník na rošte, lyžica a tanier nahotovené, a malá panvička polievky (Scrooge mal nátcchu) na ohni. Nikto pod postelou, nikto v prístenu, nikto v jeho župane, ktorý akosi podozrivo visel na stene. Komora, ako obyčajne. Španielska stena, stará obuv, dva košíky na ryby, umyvák o troch nohách a kutáč.

Celkom uspokojený zamknul dvere a zastrčil i závorku, čo nebývalo jeho obyčajou. Takto poistený oproti prekvapeniu, odopäl límeč, obliekol župan, obul pantofle a postavil si nočnú čiapku. Potom si sadol k ohňu, aby zjedol polievku.

Bol to v pravde veľmi malý ohníček; tolko, ako nič, v takej zimnej noci. Musel si blízko k nemu prisadnúť a nahnúť sa, aby mohol užiť aspoň trochu pocitu tepla z takej štipky pahreby. Krb bol starodávny, postaviť ho dal akýsi hollandský kupec pred dávnymi časmi, a vôkol zdobený obzvláštnymi hollandskými kachlicami, ktoré maly zobrazovať Písma sväté. Tam bol Kain a Abel, dcéra faraonova, kráľovna zo Sáby, anjelskí poslovia, letiaci povetrim na oblakoch, ako periny, Abraham, Belsazar, apoštolyia, plaviaci sa na mori v člunkoch, na stá obrazov upútať jeho mysl, a predsa tvár Marleyova, ktorý umrel pred siedmimi rokmi, vracala sa, ako oná hól prorokova, a pozierala všetko ostatné. Keby každá bladká kach-

lica bola bývala biela od počiatku a mala moc zná-
zorňovať na svojom povrchu podoby rozdielnych čia-
stok jeho myšlienok, na každej bolo by bývalo vidieť
zobrazenú tvár starého Marleya.

„Hlúposti!“ riekol Scrooge, a prešiel čez izbu.

Prejdúc viac ráz sem a tam, znova si sadol. Keď
hlava jeho padla nazad do stoličky, náhodou zrak
jeho zastavil sa na zvonci, ktorý neboli viac upotre-
bovaný a visel v izbe, spojujúc za účelom zapome-
nutým miestnosť v najvyššom poschodí obydlia. S veľ-
kým podivením a zvláštnym, nevysvetliteľným úžasom
pozoroval, čo tak hľadel na zvonec, že sa začína
hýbať. Zpočiatku hýbal sa tak zvoľna, že sotva vydal
zvuku; ale razom zavznel hlasite, a s ním zároveň
všetky zvonce v dome.

To mohlo trvať pol minúty, alebo minútu, ale
zdalo sa to hodinou. Zvonce prestaly razom, ako boli
naraz započaly. Zatým nasledovalo hrkotanie, hlboko
dolu, ako by niekto tažké reťaze vláčil po sudech
v pivnici obchodníka s vínom. Scrooge spomenul si
pritom na ľudské bájky, že v domoch, kde straší,
duchovia vláčia vraj reťaze.

Dvere na pivnici sa rozletely s blučiacim zvu-
kom, a zatým počul o veľa silnejší hrkot dolu pod
bránu; potom blížil sa po schodoch; potom pri-
chádzal rovno k jeho dverám.

„To sú len hlúposti!“ riekol Scrooge. „Tomu ja
neverím.“

Predsa však zmenil farbu, keď bez zastávky
vkročil čez tažké dvere do izby a zastavil sa pred
ním. Pri jeho vstúpení zmierajúci plamienok vzbíknul,

ako by zvolal: „Ja ho znám! To je duch Marleyov!“ a zhasnul znova.

Ten istý obličaj, docela ten. Marley so svojím copom, v obvyklej veste, nohaviciach a čižmách; strapce na týchto ježily sa, ako i jeho cop, taktiež šosy na kabáte, i vlasy na hlate. Retaz, ktorú vliekol, bola otočená okolo jeho pásu. Bola dlhá a vinula sa za ním, ako chvost; a keď sa Scrooge dobre prizrel, videl, že je urobená z peňažných truhlíc, klúčov, zámok, hlavných kníh, kontraktov a ľažkých toboliek z ocele. Telo jeho bolo priezračné, tak že Scrooge, pozorujúc ho a hľadiac čez jeho vestu, mohol mu vidieť dve gombičky na kabáte v zadu.

Scrooge často počul hovoriť, že Marley nemá útrob, ale neveril tomu až dosiaľ.

Nie, ani teraz ešte neveril tomu. Ačkoľvek videl zjav skrz naskrz a mal ho blízko pred sebou, ačkoľvek cítil mrazivý účinok jeho smrťou zastydlých očí, a poznával i látku šatôčky, ktorú mal uviazanú okolo hlavy a krku, a toho obalu nepozoroval predtým: on dosiaľ bol neveriacim a zápasil proti svojim smyslom.

„No, tak!“ riekol Scrooge, ostro a chladne, ako vždy. „Čoho si želáte?“

„Mnoho!“ — Bol to hlas Marleyov, o tom niet pochybnosti.

„Kto ste vy?“

„Pýtajte sa, kto som bol.“

„Teda kto ste boli?“ riekol Scrooge povýšeným hlasom. „Vo vás vidím málo spoločného s tieňom.“ Chcel rieciť: „mnoho spoločného“, ale potom uznal to za primeranejšie.

„Za živa bol som váš spoločník, Jakub Marley.“

„Mohli by — mohli by ste si sadnúť?“ pýtal sa Scrooge, hľadiac na neho plný pochybností.

„Môžem.“

„Ráchte teda.“

Scrooge dal mu tú otázku, poneváč nevedel, či duch taký priezračný bude si môcť sadnúť, a cítil, jestli mu to nebude možno, že ona zahrňuje v sebe potrebu nemilého vysvetlovania. Ale host sadol si na protejšiu stranu krbu, ako by to bola jeho obyčaj.

„Vy neveríte vo mňa?“ poznamenal duch.

„Neverím“, riekol Scrooge.

„Aký dôkaz chcete mať o mojej skutočnosti, okrem toho, ktorý vám podávajú vaše smysly?“

„Ja neviem“, riekol Scrooge.

„Prečo pochybujete v svojich smysloch?“

„Lebo“, riekol Scrooge, „maličkosť je ľim na závadu. Nepatrňá vada žalúdka viní ich zo lže. Vy môžete byť kúsok nestráveného mäsa, kvapka horčice, kôrka zo syra, kúsok zkazeného zemiaka. Na vás je viac zlého za žitia, nežli po smrti, ktokoľvek ste.“

Scrooge nemal práve v obyčaji robiť vtipy, a nebol teraz naskrze naladený žartovne. Pravda je v tom, že usiloval sa byť posmešným, aby tým spôsobom rozptyloval svoju pozornosť a potlačil v sebe strach, lebo hlas ducha poplašne prenikal až do špikov jeho kostí.

Sedel len za okamih mlčky, hľadiac do strnulých, vyjavených očí, Scrooge cítil, že by ho to mohlo zbaviť smyslov. Tým strašnejšie bolo na veci to, že duch šíril okolo seba zvláštnu pekelnú atmosférę. Scrooge sám nemohol to cítiť, ale skutočne vec mala

sa tak, lebo hoci duch sedel nehybne, jeho vlasy, šosy kabáta a strapce na čižmách pohybovaly sa usta-vične, ako by následkom horúceho vanutia z pece.

„Vidíte túto triesočku na vystykovanie zubov?“ riekol Scrooge, obrátiac náhle k útoku z naznačenej práve príčiny a chcejúc, hoci len na okamih, odvrátiť strnulý zrak strašidla od seba.

„Vidím“, odvetil duch.

„Ved' vy nehľadíte na ňu“, riekol Scrooge.

„Ale vzdor tomu ju vidím“, odvetil duch.

„Dobre“, riekol Scrooge. „Netreba mi viac, len prežreť ju, aby ma potom čez celý život prenasledoval zástup potvor, ktoré si sám utvorím. Hlúposti, po-vedám vám; to sú hlúposti!“

Pri týchto slovách mátoha urobila strašný krik a zatriasla refazou tak hrozne a desive, že Scrooge musel sa pevne zachytiť stoličky, aby nepadol s nej v mdlobách. Ale ako rástol jeho újas, keď strašidlo sňalo šatku, uviazanú okolo hlavy, ako by mu bolo priteplo v izbe, a spodná jeho čelusť nato spadla mu na prsia!

Scrooge padol na kolená a rukami zakryl si tvár.

„Milosť!“ zvolal. „Strašlivý zjave, prečo ma zne-pokojuješ?“

„Človeče svetského smýšľania!“ odvetil duch.

„Veríš vo mňa, či nie?“

„Verím“, riekol Scrooge, „lebo musím. Ale prečo duchovia chodia po zemi a prečo prichádzajú ko mne?“

„Žiadostou každého človeka je“, odvetil duch, „aby duša jeho chodila stále medzi bližnými, na blízku i v diaľke, a keď to duša jeho nerobí za živa, odsúdená býva na to po smrti. Odsúdená býva pu-

tovať svetom — ach, beda mi! — a vidieť, čoho nemôže byť účastnou a čoho mohla byť však účastnou na zemi a mať radosť z toho!“

A strašidlo znova začalo kričať, triaslo reťazou a zalamovalo rukami.

„Ty si v okováčoch“, riekol Scrooge, trasúc sa. „Povedz mi, prečo?“

„Ja nosím reťaz, ktorú som si ukoval v živote“, odvetil duch. „Robil som ju ohnivo za ohnivom a stopu za stopou; ovinul som ju okolo seba z vlastnej vôle a nosím ju z vlastnej vôle. Je ti to nemálo podivné?“

Scrooge triasol sa vždy viac a viac.

„Alebo chceš vedieť“, pokračoval duch, „akú ľažkú a dlhú reťaz budeš ty sám nosiť? Ona bola práve taká ľažká a dlhá, ako táto, pred siedmimi vianočnými večermi. Ale od tých čias prirábal si k nej. Bude to závažná reťaz!“

Scrooge podíval sa okolo seba po podlahe, v očakávaní, že uvidí seba obtočeného železnou línou na päťdesiat alebo šesťdesiat siah. Ale nevidel ničoho.

„Jakub“, riekol prosebne. „Stary Jakub Marley, povedz mi viac. Hovor ko mne slovami útechy, Jakub!“

„Nemám ich“, odvetil duch. „Útecha prichádza s iných strán, Ebenezer Scrooge, prinášajú ju inakší poslovia, ľuďom iného druhu. A nemôžem ti povedať všetko, čo by som chcel. O máličko viac, to je všetko, čo mi je dovoleno. Nikde nemôžem odpocívať, nikde postať, nikde pomeškať. Môj duch nikdy nevychádzal ďalej od našej obchodnej miestnosti — daj dobrý pozor! — za živa duch môj nikdy nepre-

kročil hraníc nášho peňažníckeho dúpäťa, a namáhavé cesty čakajú na mňa!“

Scrooge mal obyčaj, keď bol zamyslený, zastrčiť ruky do vačkov nohavíc. Uvažujúc o tom, čo duch hovoril, i teraz tak urobil, ale bez toho, že by bol zdvihol hlavu alebo povstal od klačania.

„Tys’ musel bývať veľmi zdíhavý, Jakub“, poznamenal Scrooge tónom obchodníka, ačpráve pokorne a úctive.

„Zdíhavý!“ opakoval duch.

„Sedem rokov mŕtvy“, riekol Scrooge zamyslene. „A celý čas na cestách?“

„Celý čas“, riekol duch. „Bez pokoja, bez odpočinutia. Neprestajné muky trápiaceho svedomia!“

„A cestuješ rýchle?“ pýtal sa Scrooge.

„Na krýdlach vetra“, odvetil duch.

„Tys’ mohol za sedem rokov schodiť veliké priestranstvá“, riekol Scrooge.

Duch, keď toto počul, zase skríkol a triasol reťazou tak úžasne v hrobovom tichu nočnom, že stráž právom by ho bola mohla pokutovať pre rušenie nočného pokoja.

„Ó, lapený, sputnaný a tuho okovaný!“ zvolal zjav. „Nevedieť, že veky neprestajného trudu u smrteľných tvorov na tejto zemi musia prvej zapadnúť do večnosti, nežli dobro, jehož sú schopní, je docela odokryté. Nevedieť, že duch kresťanský, konajúc dobré skutky v svojom úzkom kruhu, kamkolvek bol postavený, uzná svoj smrteľný život za príliš krátke v pomere k jeho ohromným prostriedkom užitočnosti. Nevedieť, že žiadna doba pokánia nemôže dať náhrady

za život, v ktorom sme zneužívali príležitosti! Ale takým bol som ja! Ó, takým som býval!"

"Ale tys' býval vždy dobrým obchodníkom, Jakub!" zajačal sa Scrooge, ktorý začal toto primeriavať na seba.

"Obchodníkom!" zvolal duch, vzpínajúc opäť rukami. "Človek bol mojím článkom obchodným. Obecné dobro bolo mojím obchodom; láska, milosrdenstvo, smierlivosť a dobrovoľnosť, to všetko bolo mojím obchodom. Všetky klopoty v mojich podnikoch boli len kvapkou vody v šírom oceáne mojich obchodných záväzkov!"

Refaz svoju vyzdvihol ramenom, ako by tá bola príčinou jeho márneho žiaľu, a silne ju mrštil zase na zem.

"V túto dobu mňajúceho sa roku", rieko strašidlo, "trpím najviac. Prečo som chodieval čez zástupy svojich bližných so zrakom upretým nadol a nikdy som ho nepovzniesol k onej blaženej hviezde, ktorá viedla mudrcov do chudobného príbytku? Nebolo tu chudobnej chalupy, do ktorej snadne mohla ma zaviesť?"

Scrooge bol veľmi poľakaný, slyšiac mátohu takto hovoriť, a začal sa veľmi triať.

"Počuj ma!" zvolal duch. "Čas môj temer prešiel."

"Počúvam ťa", riekol Scrooge. "Len nebud krutý oproti mne. Nebud prudký, Jakub, prosím ťa!"

"Ako sa to stalo, že som sa ti zjavil vo viditeľnej podobe, nemôžem ti povedať. Mnoho a mnoho dní sedával som pri tebe neviditeľný."

To nebola príjemná myšlienka. Scrooge sa striasol a utrel si pot s čela.

„Nie je toto ľahká časť môjho pokánia“, pokračoval duch. „Tejto noci prichádzam k tebe, aby som ťa upozornil, že máš ešte spôsob a nádej ujsť môjmu osudu. Spôsob a nádej, za čo mne máš byť povdačný, Ebenezer.“

„Ty si býval vždycky mojím dobrým priateľom“, riekoval Scrooge. „Ďakujem ti za to.“

„Navštívia ťa“, pokračoval duch, „traja duchovia.“

Tvár Scroogeova zarmútilla sa pritom temer tak, ako tvár strašidla.

„To je ten spôsob a nádej, Jakub, o nichž si sa zmienil?“ spýtal sa ho zajakave.

„Áno.“

„Ja... ja by som sa ich radšej zriekol“, odvetil Scrooge.

„Bez ich návštevy“, riekoval duch, „nemôžeš mať úfnosť, že ujdeš cestám, po ktorých ja kráčam. Očakávaj prvého za rána, keď odbije jedna.“

„Nemohol by som ich prijať naraz a mať pokoj, Jakub?“ mienil Scrooge.

„Druhého očakávaj nasledujúcej noci v tú samú hodinu. Tretieho na to nasledujúcej noci, keď posledný úder dvanásť prestal zvučať. Hľad, abys' ma viac neuvidel; a hľad, abys' sám sebe k vôli pamätať, čo sa prihodilo medzi nami!“

Dohovoriac tieto slová, strašidlo vzalo svoju šatku so stola a uviazalo si ju okolo hlavy, ako predtým. Scrooge poznal to podľa ostrého zvuku jeho zubov, keď šatka stiahla čeluste dohromady. Odvážil sa znova povzniest oči, a videl nadprirodzeného návštevníka

svojho, stojaceho oproti sebe, v spriamenom postavení, s refazou, ovinutou okolo neho a ramena.

Zjav odchádzal od neho chrbtom vopred; a pri každom kroku, ktorý urobil, okno samo od seba otváralo sa potroche, tak že keď mátoha došla k nemu, bolo celkom otvorené. Potom pokynula Scroogeovi, aby bližšie pristúpil, čo on urobil. Keď boli na dva kroky od seba, duch Marleyov zodvihol ruku, varujúc ho, aby nepristúpil bližšie. Scrooge zastal.

Menej z poslušnosti, ako skorej prekvapením a strachom, poneváč pri zdvihnutí jeho ruky počul v povetri zmätené zvuky, nesúvislé hľasy náreku a žiaľu, kvíliace nevýslovne strastne a kajúcne. Strašidlo chvíľu naslúchalo a potom dalo sa tiež do žalospevu a vyletelo von do zimnej, tmavej noci.

Scrooge pristúpil k oknu, až zúfalý zvedavostou. Podíval sa von.

Povetrie naplnené bolo príšerami, lietajúcimi sem a tam v nepokojnom spechu, neprestajne kvíliacimi. Každá z nich niesla refaz, ako duch Marleyov; niekolko bolo ich spolu sputnaných (boly to asi vinné vlády); žiadna nebola voľná. Mnohé znal Scrooge osobne v živote. Jeho dôverným priateľom býval jeden starý duch v bielej veste, s ohromnou oceľovou truhlicou na peniaze, upevnenou na jeho päte, ktorý žalostne nariekal, že nemohol prispeť na pomoc úbohej žene s dekkom, ktorú videl sedef dolu na prahu jedného domu. Všetci mučili sa tým zjavne, že namáhali sa vykonať niečo dobrého v ľudských záležitostiach a ztratili k tomu schopnosť navždy.

Či tvorovia títo rozplývali sa v hmle, alebo ich hmla halila, nevedel povedať. Ale oni a ich mátožné

hlasy zanikaly razom a noc bola opäť taká, ako keď kráčal bol domov.

Scrooge zavrel okno a preskúmal dvere, ktorými duch vošiel. Ale ony boli zamknuté na dva skoky, ako ich sám vlastnoručne zamknul, i závorka bola neporušená. Chcel povedať „Hlúposti!“ ale zarazil sa pri prvej slabike. A súc následkom vnútorného pohnutia, alebo denných klopôt, alebo nahliadnutia do neviditeľného sveta, alebo trápneho rozhovoru s duchom, alebo následkom pozdnej hodiny veľmi žiadostivý odpočinku, šiel rovne do posteľe, ani sa nevyzliekajúc, a okamžite usnul.

Verš II.

Prvý z trojice duchov.

Keď prebudil sa Scrooge, bola taká tma, že vyhliadnuc z posteľe, sotva bol v stave rozoznať priezračné okno od nepriehladnej steny svojej izby. Namáhal sa preniknúť temnotu svojimi lasičími očima, keď v tom hodiny na súsednej veži bily štyri štvrte. Načúval, koľko hodín odbije.

Veľmi sa podivil: tupý zvon, bijúc, pokračoval so šiestej na siedmu, so siedmej na ôsmu a tak riadne po dvanástu; potom prestal bit. Dvanásť! Dve hodiny boli preč, keď ľahol si do posteľe. Hodiny musely byť pokazené. Akiste ľadový ciagel dostal sa do stroja. Dvanásť!

Stlačil pero na svojich opakovacích hodinách, aby napravil omyl pobláznených hodín na veži. Ich rýchly, drobný puls odbil dvanásť a zastal.

„To je predsa nemožné“, riekoval Scrooge, „že by som bol spal celý deň a hlboko do druhej noci! Nie je možno, aby sa slnku bolo niečo prihodilo, a toto je dvanásť na poludnie!“

Znepokojený touto myšlienkou, vyliezol z posteľe a hmatal cestu k oknu. Najprv musel soškrabáť s neho srieň rukávom svojho župana, kým mohol vidieť niečo, a potom videl veľmi málo. Všetko, čo mohol rozoznať, bolo toľko, že ešte vždy bola veliká hmla a krutá zima, a že nebolo vidieť národa sem a ta behajúceho a hlučiaceho, čo bez otázky bol by musel vidieť, keby noc zapudil bol deň a zavládol nad svetom. To ho uspokojilo, poneváč „Za tri dni a vista tejto prvej zmenky zaplatte Mr. Ebenezovi Scroogeovi alebo na jeho rád atď.“ bolo by bývalo púhou bezpečnosťou Spojených kráľovství, keby nebolo dní, dla ktorých má sa počítať.

Scrooge ľahol si znova do posteľe a premýšľal, premýšľal a len premýšľal tak i onak o veci, nemohúcej sa ustanoviť na ničom. Čím viac premýšľal, tým viacej miatol sa, a čím viac sa premáhal, aby nemyslel, tým viacej myseľ.

Duch Marleyov trápil ho nesmierne. Zakaždým, keď po zrejom uvážení prišiel k náhľadu, že to všetko bol sen, duch jeho, ako uvoľnená mocná spruha, skočil zpäť do svojej prvej polohy a predložil mu tú samú otázku, aby ju znova prepracoval: „Či to bol sen, alebo nie?“

Scrooge ležal v tomto stave, kým hodiny zase neodbily tri štvrté, a vtedy prišlo mu na um náhle, že duch oznamil mu návštenu na ten čas, keď hodiny budú bit jednu. Umienil si, že neusne, dokiaľ ne-

minie hodina, a keď uvážime, že usnúť bolo mu práve tak ľažko, ako íst do nebies, bolo to zaiste najmúdrejšie, čo si mohol umieniť.

Tá štvrt bola taká dlhá, že si už neraz pomyslel, či nezdriemnul nepovedome a nepočul bitia hodín. Konečne zavznelo do jeho naslúchajúcich uší:

„Bim, bom!“

„Jedna“, riekol Scrooge, počítajúc.

„Bim, bom!“

„Dve“, riekol Scrooge.

„Bim, bom!“

„Tri štverte“, riekol Scrooge.

„Bim, bom!“

„Celá hodina“, riekol Scrooge víťazoslávne, „a nič viac!“

To riekol, než odbil zvon hodinový, čo potom stalo sa jediným hlbokým, tupým, dutým, melanchlickým úderom. V tom okamžení v izbe stalo sa svetlo a opona na jeho posteli sa roztrvorila.

Odtiahla ju na stranu ruka, hovorím vám, ruka. Nie oponu pri jeho nohách, ani oponu zpoza hlavy, ale tú, ku ktorej obrátená bola jeho tvár. Opona na jeho posteli sa roztrvorila, a Scrooge, zodvihnuť sa zpolovice, ocitnul sa zoči-voči s nezemským hostom, ktorý odtiahol oponu: tak blízko bol pri ňom, ako ja som pri vás, a ja stojím v duchu pri vašom lakti.

Bola to zvláštna postava, decku podobná: vlastne podobná nie tak decku, ako starcoví, ktorý zjavil sa spôsobom nadprirodzeným, čo malo za následok zdanie, že je vzdialený zraku a preto zmenšený na podobu decka. Vlasy jeho, ktoré sa vinuly okolo šije a padaly dolu chrbtom, boli biele akoby starobou, a predsa

na tvári nemalo jediného vráska a bradu pokrývalo najjemnejšie páperie. Ramená malo veľmi dlhé a svalnaté; podobne i dlanie, ako by malo neobyčajnú silu v pästiach. Jeho stehná a nohy boli veľmi útlych tvarov a, podobne rukám, boli obnažené. Odeté bolo bielučkou tunikou a okolo tela malo pás, ktorý skvel sa prekrásne. V ruke držalo ratolest sviežo-zelenej jedličky; vo zvláštnom odpore s týmto odznakom zimy odev jeho zdobená bola letným kvietim. Ale najpodivnejšie bolo na ňom to, že z koruny na jeho hlave oslňujúci prameň svetla vytryskoval, ktorým všetko vokol bolo osvetlené, a čo bez pochyby bolo príčinou, že v menej rozmarných chvíľach užívalo miesto čiapky veliké zhasínadlo, ktoré teraz držalo pod pazuchou.

Ačkoľvek toto, keď Scrooge pozornejšie prizrel sa naň, nebolo jeho najväčšou zvláštnosťou. Lebo ako jeho pás svietil a kmital hneď na jednom mieste a hneď zase na druhom, a čo v jednom okamžení bolo jasné, v nasledujúcim bolo tmavé, tak i sama postava menila sa svojím výzorom: majúc raz jedno rameno, potom jednu nohu, hneď zase dvadsať nôh, potom dve nohy bez hlavy a opäť hlavu bez trupu, a po ztratívších sa údoch nebolo možno vidieť stopy v čírej tme, do ktorej sa rozplynuly. A najzázračnejšie pritom bolo to, že zjav ostával vždy rovnaký, určitý a jasný, ako prv.

„Ste vy, pane, ten duch, ktorého príchod mi bol predpovedaný?“ spýtal sa Scrooge.

„Áno, som!“

Hlas znel útle a milo. Podivne ticho, nie ako by zjav bol celkom blízko neho, ale vo vzdialosti.

„Kto a čo ste?“ pýtal sa Scrooge.

„Som duch minulých Vianoc.“

„Dávno minulých?“ spýtal sa Scrooge, všímajúc si jeho trpaslícnej postavy.

„Nie, tvojich minulých.“

Scrooge sotva asi bol by vedel povedať, keby sa ho bol niekto spýtal, z akej príčiny, dosť na tom, že pocítil zvláštnu túhu vidieť ducha v jeho čiapočke, i žiadal ho, aby si ju postavil.

„Čože!“ zvolal duch, „chcel bys' tak skoro svetáckou rukou zahasiť svetlo, ktoré dávam? Niet dosť na tom, že ty si jeden z tých, ktorých vášne urobily túto čiapočku a nútia ma k tomu, aby som ju nosil, stiahnutú nízko na oči, celé rady rokov?!“

Scrooge úctive bránil sa tomu, ako by bolo jeho úmyslom urážať ho, alebo že by mal vedomie o tom, aby ho bol kedy v svojom živote úmyselne nútil postaviť si čiapočku. Potom vzal si smelosť spýtať sa, čo ho priviedlo sem.

„Tvoje blaho!“ riekol duch.

Scrooge odvetil, že mu je za to veľmi povdačný, ale vzdor tomu bol tej mienky, že noc nevyrušovaného spánku bola by pre neho užitočnejšia. Duch musel počuť jeho myšlienku, lebo riekol naskutku:

„Teda tvoju nápravu. Maj sa na pozore!“

Ked' to hovoril, natiahol svoju mocnú ruku a chytil ho nežne za rameno.

„Vstaň a pod' so mnou!“

Márne by bol Scrooge namietal, že počasie a hodina nie sú príhodné na vychádzku pešo; že posteľ je teplá a termometer hodný kus pod bodom mrznutia; že je odetý len ľahko, v pantofliach, župane a nočnej čiapke, a že má práve teraz nátcu. Uchopenie, ač-

koľvek nežné, akoby rukou ženskou, bolo neodolatelné. I povstal: ale zbadajúc, že duch berie sa k oknu, chytil sa prosebne jeho rúcha.

„Ja som smrteľník“, riekol Scrooge, „a náchylný k pádu.“

„Stačí, aby som ti položil ruku sem“, odvetil duch, kladúc mu ju na srdce, „a to fa zachová v horších prípadnostiach, nežli tátó!“

Ked' vyrieckol tieto slová, oba prešli čez stenu a zastavili sa na hradskej uprostred polí, ktoré sa vokol rozprestieraly. Mesto celkom zmizlo, nebolo vídat po ňom ani stopy. Tma a hmla zmizly spolu s ním, lebo bol jasný, chladný zimný deň, so sňahom na poliach.

„Milostivý Bože!“ riekol Scrooge a sopäl ruky, keď podíval sa okolo seba. „Na tomto mieste som sa narodil. Tu som býval ako chlapec!“

Duch podíval sa na neho dobrotive. Jeho nežné dotknutie, ačkoľvek bolo ľahučké a okamihové, starec dosiaľ žive cítil v svojom srdci. A cítil, ako by tisíce vôní vznášalo sa v povetri, každá z nich spojená s tisícimi myšlienkami, nádejami, radostami a starosťami, dávno, dávno zapomenutými!

„Tvoje rty sa chvejú“, riekol duch. „A čo je to na tvojom líci?“

Scrooge mumlal s neobyčajným chvatom v hlase, že je to bradovička, a prosil ducha, aby ho viedol, kam mu lúbo.

„Pamätáš sa na cestu?“ spýtal sa duch.

„Či pamätám?!“ zvolal Scrooge nadšene. „Mohol by som ísť po slepiačky.“

„Podivno, že také dlhé roky nespomenul si na ňu!“ poznamenal duch. „Teda podieme.“

Kráčali pozdĺž cesty. Scrooge poznával každé vráta, každý pilier, každý strom; zanedlho zjavilo sa na blízku malé mestečko so svojím mostom, kostolíkom a vinúcim sa potokom. Na chlpatých drobných koníkoch videli trieliť oproti sebe niekoľkých chlapcov, ktorí kričali na iných chlapcov v dedinských bričkách a vozoch, ktoré doprevádzali sedliaci. Všetci chlapci boli rozveselení a hulákali jedni na druhých, až naplnily sa šíre polia radostnou muzikou, a trblietavý vzduch smial sa tiež, počujúc ich.

„Toto sú len tiene vecí, ktoré boly“, riekoval duch.
„Ony nemajú vedomia o nás.“

Veselí pocestní dosli bližšie, a Scrooge znal ich a pomenoval každého. Prečo sa tak potešil nad mieru, vidiac ich?! Prečo sa zalesklo jeho chladné oko a zaplesalo srdce, keď prešli pomimo?! Prečo sa naplnilo jeho srdce radostou, keď počul, že si želajú druh druhu veselé Vianoce, rozchádzajúc sa na krížnych a bočných cestách, a každý sa bral domov?! Čím boli Scroogeovi veselé Vianoce? Parom ho tam po veselých Vianociach! Aký úžitok mu kedy priniesly?

„Škola nie je opustená celkom“, riekoval duch.
„Je tam ešte osamelé decko, o ktoré nedabajú jeho priatelia.“

Scrooge riekoval, že vie o tom. A plakal usedave.

S hradskej sišli na dobre známy chodníček a zanedlho došli k domu z tmavo-červených tehál, na ktorého streche bola vežička s hálkou a v nej visel zvonec. Bol to veliký dom, ale v spustlom stave, lebo priestranné miestnosti boli málo užívané, ich steny boli vlhké a pliesňou pokryté, okná v nich rozbité

a dvere roztrasené. Sliepky kvokaly a papraly v stajniach; kôlne boly zarastené trávou. Ani dnu neostalo nič zo starej slávy, lebo keď vstúpili do pustej chodby a nazreli čez otvorené dvere do početných izieb, videli, že sú biedne zariadené, studené a veliké. Vo vzduchu bolo cítiť zápac zeme, miestnosti naplňovala mrazivá neútulnosť, ktorá akýmsi spôsobom upomínala na včasné vstávanie pri svetle a na chudobnú stravu.

Duch a Scrooge prešli čez chodbu ku dverám v zadnej časti domu. Dvere otvorily sa pred nimi a oni uzreli dlhú, pustú, nevľúdnú izbu, ktorú robil ešte pustejšou rad prostých drevených lavíc a pultov. V jednej z nich sedel osamelý chlapec a čítal pri slabom svetielku, a Scrooge sadol si na lavicu a plakal, vidiac seba samého, akým kedysi býval, v úbohom zapomenutí.

Nijaká utajená ozvena v dome, ani pišťanie a šramot myší po kútoch, ani kvapkanie vody z polozamrznutej rúry na dvore v zadu, ani vzdychy medzi bezlistým haluzím smutne stojaceho topoľa, ani plieskanie dverí bez prestania na práznej sypárni, nie, ani praskot ohňa neušiel pozornosti Scroogeovej: srdce jeho pod tými dojmami zmäklo a prúd sĺz sa uvoľnil.

Duch dotknul sa jeho ramena a upozornil ho na jeho mladšie „ja“, zaujaté čítaním. Náhle muž v cudzom kroji, na pohľad v podivuhodnej skutočnosti a zrejnosti, zastal von pred oknom, so sekerou za pásom, vedúci na povrázku osla s nošou dreva.

„Ale, veď je to Ali Baba!“ zvolal Scrooge vo vytržení. „Je to drahý, statočný starý Ali Baba! Áno,

áno, dobre viem. Raz na Vianoce, keď onen opustený chlapec samotný tu sedel, prišiel k nemu po prvý raz, celkom tak, ako teraz. „Úbohý chlapec! A Valentín“, riekoval Scrooge, „a jeho divoký brat Orson; tamto oba prichádzajú! A ako sa menuje ten, ktorého spiaceho vyložili polonahého pred bránu Damašku? Nevidíš ho! A sultánov sluha, ktorého škriatkovia postavili na hlavu: tam, hľa, je dolu hlavou! Dobre sa mu stalo. Tomu som rád. Čo mu prišlo na um uchádzať sa o princeznu!“

Tak počuť Scroogea, ako celú vážnosť svojej povahy venoval takýmto pletkám, a hlas jeho vyznieval neobvykle, zpolovice smiechom, zpolovice krikom; videl jeho oduševnelú tvár vo vytržení: to by bolo skutočne prekvapilo jeho obchodných priateľov v City.

„Tu je papagáj!“ zvolal Scrooge, „so zeleným perím a žltým chvostom, a navrch hľave vyrastá mu akýsi chochol, ako šalát: tu je! Úbohý Robinson Crusoe! volal na neho, keď sa vrátil domov po plavbe okolo ostrova. „Úbohý Robinson Crusoe, kde si bol, Robinson Crusoe?“ On si myslel, že sníva, ale nesníval. Vieš, bol to papagáj. A tam, hľa, ide Piatok, letí o dušu do malého zálivu! Hallo! Ho! Hallo!“

Potom s náhlym prechodom, ktorý nezodpovedal jeho obvyklej povahе, zarmútiac sa nad svojím predošlým „ja“, riekoval: „Úbohý chlapec!“ a plakal zase.

„Želal by som si“, zamumlal Scrooge, zastrčiac ruku do väčku a rozhliadnuc sa okolo seba, keď si poutieral slzy rukávom: „ale teraz je už pozde.“

„Čo je?“ spýtal sa duch.

„Nič“, riekoval Scrooge. „Nič. Včera večer spieval

chlapec pred mojimi dvermi vianočnú pieseň. Bolo by dobre, keby som mu bol dal niečo: to je všetko.“

Duch usmial sa zadumene a pokynul rukou, poviediac pri tom: „Podme sa podívať na iné Vianoce!“

Scroogeovo predošlé „ja“ narástlo pri týchto slovách a miestnosť stala sa tmavšou a smutnejšou. Podlaha sa soschla, okná popráskaly, kusy vakovky odpadly s povaly a obnažené latky ukázaly sa na jej mieste: ale ako sa to všetko dialo, Scrooge nevedel práve tak, ako vy. On vedel len toľko, že je to celkom v poriadku, že všetko stalo sa tak, že on je tam zase samotný, kdežto všetci ostatní chlapci odišli domov na veselé Vianoce.

Teraz už nečítal, lež chodil hore-dolu zúfale. Scrooge podíval sa na ducha, a potriasajúc smutne hlavou, zahľadel sa potom úzkostlive k dverám.

Dvere sa otvorili a malé dievčatko, hodne mladšie od chlapca, vletelo dnu, objalo ho okolo hrdla a bozkávajúc ho opäťovne, menovalo ho svojím „drahým, drahým bratom“.

„Prišla som, aby som ťa priviedla domov, drahý braček!“ rieklo decko, tlieskajúc tenkými rúčkami, so smiechom v očiach. „Aby som ťa priviedla domov, domov, domov!“

„Domov, milá Fánička?“ odvetil chlapec.

„Áno!“ rieklo decko plné radosti. „Domov, nadobro a navždy. Navždy, navždy domov. Otec je ďaleko láskavejší, nežli býva obyčajne, tak že je doma ako v nebi! Jedného večera, keď som šla spáť, hovoril ko mne tak milo, že som sa osmelila a spýtala som sa ho, či mohol by si prísť domov, a on riekoval áno, že môžeš, a poslal ma na voze, aby som ťa pri-

viedla. Teraz budeš už mužom“, rieklo decko, otvárajúc široko očká, „a viac nevrátiš sa sem; predovšetkým však všetci budeme pospolu celé Vianoce a budeme sa veseliť, ako nikto na svete.“

„Ty si už celá dáma, milá Fánička!“ zvolal chlapec.

Ona tlieskala rúčkami a smiala sa, vypínajúc sa, aby dosiahla jeho hlavy; ale súc príliš malá, opäť sa smiala a zdvihla sa na prstoch, aby ho objala. Potom s deckou netrpelivosťou začala ho fahaf k dverám, a on, nevzpierajúc sa najmenej, nasledoval ju.

V predsiene zvolal strašný hlas: „Prineste dolu truhlicu pána Scroogea!“ a sám učiteľ zjavil sa, ktorý zahľadel sa na mastera Scroogea s divokou blaho-sklonnosťou, a poľakal ho nemálo, keď mu potriásol rukou. Potom zaviedol ho a jeho sestru do premrzutej hostovskej izby, pravej to starej vlhkej diery, akú si len možno predstaviť, kde mappy na stenách, zemeguľa a vid nebies v okne leskly sa ako voskové od zimy. Sejn priniesol flasku prepodivne ľahkého vína a kus prepodivne ľahkého koláča a pohostil deti odmeranými dávkami týchto lahôdok; zároveň kázal vychudlej slúžke, aby ponúkla kališkom „niečoho“ poštového paholka, ktorý odvetil, že ďakuje pánovi, ale jestli je to z tej samej tekutiny, z ktorej prv ochutnal, radšej nechce ničoho. Keď medzi tým časom truhlicu mastera Scroogea priviazali navrch poštového voza, deti veľmi ochotne rozlúčily sa s učiteľom, a vsadnúc do voza, rýchle uháňaly nadol čez sady, a roztočené kolesá srázaly s tmavého listia stále zelených krovín inovať a sňah, ako penu.

„Vždy bývala nežným stvorením, ktoré by bolo

uvädlo na ľahkom vánku“, riekoľ duch. „Ale srdce mala bohaté!“

„To ovšem mala!“ zvolal Scrooge. „Máš pravdu. V tom nebudem ti odporovať. duchu. Boh uchovaj!“

„Ona umrela vydatá“, riekoľ duch, „a mala, tuším, deti.“

„Jedno dieťa“, odvetil Scrooge.

„Tak je“, riekoľ duch. „Tvoja sesternica!“

Scrooge zdal sa byť znepokojený, i odpovedal zkrátka: „Áno.“

Ačpráve len v tom okamihu nechali školu za sebou, videli sa teraz na oživenej ulici mesta, kde ľudia, ako tône, prechádzali vedľa seba a oproti sebe, kde stínne vozy a koče zápasili o cestu, a panoval lomoz a hluk, ako v skutočnom meste. Dla vyzdobených krámov bolo celkom zjavné, že tu tiež bola doba vianočná, ale nastal už večer a ulice boli osvetlené.

Duch zastal pri dverách jedného z obchodov a spýtal sa Scroogea, či ho zná.

„Či znám?“ riekoľ Scrooge. „Nevyučil som sa tu?!“

Oba vstúpili do vnútra. Zazrúc starého pána vo vysokej parochni, ktorý sedel za takým vysokým pultom, že keby bol býval o dva palce väčší, bol by musel do povaly vraziť hlavou, zvolal Scrooge s veľkým rozochvením:

„Ach, veď je to starý Fezziwig! Pozdrav ho Boh! Je to Fezziwig, opäť živý!“

Starý Fezziwig položil pero a pozrel na hodiny, ktoré ukazovaly sedem. Potrel si dlane, napravil objemnú vestu, rozosmial sa celým telom, od päty až

po sídlo svojej dobrodušnosti, a zvolal pohodlným, hladkým, silným, plným a joviálnym hlasom:

„Haho, sem sa! Ebenezer! Dick!“

Scroogeovo predošlé „ja“, ktoré vyspelo teraz na mládenca, svižne vstúpilo dnu, sprevádzané učňom-druhom.

„Dick Wilkins, skutočne on!“ rieko Scrooge k duchovi. „Na môj’ pravdu, áno. On je to. Býval mi veľmi oddaný, tento Dick. Úbohý Dick! drahý priateľu!“

„Holla, chlapci!“ rieko Fezziwig. „Dnes už bolo práce dosť. Máme Vianoce, Dick! Vianoce, Ebenezer! Zavrite krám“, zvolal starý Fezziwig, tlesknúc mocne dlaniami, „prv, než by kto vyrieckol: Jack Robinson!“

Neuverili by ste, ako títo dvaja mladíci čerstvo dali sa do toho! Vybehli na ulicu s okenicami — raz, dva, tri — vsadili ich na miesto — štyri, päť, šesť — zavreli ich a pozamykali — sedem, osem, deväť — a vrátili sa prv, než by ste načítali do dvanásťich, dychčiac, ako dostihové kone.

„Holla, ho!“ zvolal starý Fezziwig, soskočiac s vysokého pultu s podivuhodnou obratnosťou. „Upratujte, šuhajci, a spravte hodne miesta! Holla, ho, Dick! Hore sa, Ebenezer!“

Upratovať! Nebolo tu veci, ktorej by neboli upratali, alebo neboli mohli upratat, keď starý Fezziwig hľadel na nich. V minúte boli hotoví. Všetko pohyblivé bolo odpratané, ako by navždy bolo odstránené z verejnej služby; podlaha bola pokropená a zametená, lampy vyčistené, uhlia nasypano na oheň, a krám bol pohodlný, teplý, čistý a jasný, ako tanečná sieň, že by ste sa jej zaradovali za zimného večera.

Do vnútra vstúpil muzikant s notami, vyšiel na povznesený pult a urobiac si z neho orchester, zahral, až v ušiach trhalo. Potom vstúpila dnu pani Fezzwigová stelesnený ohromný úsmev. Za ňou prišly tri slečny Fezzwigovie, žiariace a spanilé. Potom prišlo šesť mladých ctitelov, ktorých srdecia ony podmanily. Potom prišli všetci mladíci a dievčatá, v dome zamestnaní. Prišla slúžka so svojím bratancom, pekárom. Potom vstúpil dnu chasník naproti z ulice, o ktorom sa hovorilo, že jeho pán nedáva sa mu najesť do sýta; i hľadel sa ukryť za chrbotom dievčaťa zo súsedstva, o ktorej sa vedelo, že jej paní vytahala ju za uši. Prišli všetci, jeden za druhým: niektorí ostýchavé, iní smelo, jedni dôstojne, druhí nespôsobne, jedni sa socali, drubí trhali; prišli všetci, jedni tak, druhí onak. Potom nastúpili všetci, dvadsať párov razom; pol kola vpred, a potom zase nazpäť; potom nahor do prostredia izby, a zase dolu; dookola v rozmanitých figúrach duchaplného sôskupenia; starý pár na čele vždycky na nepravé miesto sa vracajúc; prvý mladý pár rozbehnúc sa ďalej, keď boli na mieste; na koniec všetci boli prvé páry, a nebolo zadných, ktoré by im pomohly! Keď došlo k tomu koncu, starý Fezzwig zatlieskal dlaniami, aby prestal tanec, zvolajúc: „Výborne!“ a muzikant ponoril svoju spodenú tvár do džbána portera, ktorý schválne bol prichystaný k tomu cieľu. Keď sa znova objavila, ostatní sa mu smiali, on však hneď zase spustil, akkolvek nikto netancoval, ako by toho predošlého muzikanta, vysileného, zaniesli boli domov na okenici, a on z brusu nový odhodlal sa zahanbiť ho nadobro alebo zahynúť.

Potom nasledovaly iné tance, prišly zálohy a zase

tance; potom koláče, prišly punče, potom veľký kus pečeného mäsa, i veľký kus duseného mäsa, boli tam paštety, a piva hojnosť. Ale hlavný effekt večera na sledoval za pečienkami, keď muzikant (podkovaná šelma, verte, z toho druhu ľudí, ktorí vyznajú sa lepšie v svojom remesle, než by som ho mohol poučovať ja alebo vy) zahral „Sir Roger de Coverley“. Tu starý Fezziwig začal tanec s paňou Fezziwigovou. K tomu ako prvý pári, majúc pred sebou poriadne tvrdú úlohu prekonat: tri- alebo štyriadvadsať párov spolutanečníkov; ľudí, ktorí nerozumeli žartu; ľudí, ktorí chceli tancovať a nemali pochopu o prechádzke.

Ale keby ich bolo dva razy toľko — ach, štyri razy — starý Fezziwig neboli by sa dal zahanbiť od nich, a podobne pani Fezziwigová. Čo sa jej týka, ona zasluhovala byť jeho tanečnicou v pravom smysle slova. Jestli toto nie je dosť veľká chvála, povedzte mi väčšiu, a užijem jej. Z nôh Fezziwigových vyžiarovalo skutočné svetlo. Ony svietili pri každom oddiele tanca, ako mesiace. Neboli by ste vedeli predpovedať v nijakom okamihu, čo stane sa s nimi v nasledujúcom. A keď starý Fezziwig a pani Fezziwigová prešli všetkými zvratmi tanca: postup napred a nazad, obe ruky tanečníci, poklona a nízky úklonok, tahanie zátky, navliekanie do ibly, a zase nazpäť na svoje miesta, — Fezziwig „sekal“, sekal tak mrstne, že zdalo sa, ako by žmúrkal lýtkami, a opäť zastal si pevne na nohách bez potočenia.

Keď hodiny odbily jedenástu, domáci ples sa skončil. Pán a pani Fezziwigová stali si k dverám, jeden s jednej, druhý s druhej strany, a potriasajúc ruky každej osobe zvlášte, keď vychádzali, želali im

veselé Vianoce. Keď odišli všetci, okrem dvoch učňov, urobili im to samé, a tak radostné zvuky zanikly, a chlapci, ostanúc sami, šli do postelí, ktoré mali pod púdlou v zadnom sklade.

Celý ten čas Scrooge počína si, ako človek bez rozumu. Srdcom i dušou bol prítomný plesu, i vo svojom predošлом „ja“. Všetko dotvrdzoval, na všetko sa pamätal, tešil sa zo všetkého a podliehal velikému rozčuleniu. Nie prv, len keď zmizly jasné tváre jeho predošlého „ja“ a Dicka, spomenul si na ducha a uvedomil si, že ten hľadel na neho vyjavene, a medzičím svetlo na jeho hlave horelo jasne.

„Púha maličkosť stačí“, rieko duch, „urobiť tento naivný národ vďačným.“

„Maličkosť!“ ozval sa Scrooge.

Duch pokynul mu, aby načúval oboch učňov, ktorých srdcia rozplývaly sa chválou na Fezziwiga, a keď tak urobil, rieko mu:

„Čo, nie je tak? On vynaložil len niekoľko funtov vašich smrteľných peňazí: tri alebo štyri snáď. Je to tak mnoho, čím si zaslúžil ich chvály?“

„Nie mnoho“, rieko Scrooge, rozohriaty touto poznámkou a hovoriac bez vedomia, ako jeho predošlé a nie terajšie „ja“. „Nie mnoho, duchu. On má moc urobiť nás šťastnými alebo neštastnými, urobiť našu službu ľahkou alebo obťažnou, radostnou alebo trudnou. Povieš snáď, že tá moc jeho záleží v slovách a pohľadoch, vo veciach takých malicherných a bezvýznamých, že nemožno ich brat do počtu: čo na tom? Štastie, ktoré spôsobuje, je práve také veliké, ako by ho stalo celý majetok.“

Ucítiac pohľad ducha, zamíkol.

„Čože je?“ spýtal sa duch.

„Nič zvláštneho“, riekoval Scrooge.

„Snáď predsa niečo?“ naliehal duch.

„Nie“, riekoval Scrooge, „nič. Rád by som bol, keby som mohol povedať slovíčko alebo dve svojmu pomocníkovi teraz. To je všetko.“

Jeho predošlé „ja“ zahasilo lampy, keď vyslovil túto žiadosť, a Scrooge i duch stáli opäť jeden pri druhom pod voľným nebom.

„Môj čas sa kráti“, poznamenal duch. „Rýchle!“

Toto nepovedal Scroogeovi alebo snáď niekomu inému, ktorého videl, avšak účinok slov bol okamžitý. Lebo Scrooge videl zase seba samého. Teraz bol starší, muž v kvete života. Jeho tvár nemala drsných a prísnych fahov posledných liet, ale začaly sa na nej zjavovať znamenia starostlivosti a lakovosti. V jeho očiach zračil sa chtivý, nepokojný oheň, poukazujúci na vášeň, ktorá pustila v ňom korene, a naznačujúci, kam padne tôňa rastúceho stromu.

On neboli samotný, lež sedel vedľa pekného, mladého dievčaťa v smútočnom obleku: v jehož očiach boli slzy, ktoré leskly sa vo svetle, vychádzajúcim z ducha minulých Vianocí.

„Na tom málo záleží“, rieklia krotko. „A vám celkom málo. Mňa zatlačila iná modla, a jestli ona bude vám k radosti a úteche v pozdejšom veku, ako by bolo bývalo mojou snahou, teda nemám príčiny, aby som rmútila.“

„Aká modla vás zatlačila?“ namietal on.

„Zlatá.“

„To je tá nestranná spravedlivosť sveta!“ riekoval on. „Proti ničomu nie je taký tvrdý, ako proti biede,

a ničoho dla jeho súdu nemožno väčšmi zatracovať, ako shon po bohatstve!"

"Vy sa lakovate príliš sveta", odvetila mu krotko.
"Všetky vaše nádeje zanikly v jedinej, aby ste sa uvarovali jeho úzkoprsnej výčitky. Videla som, ako vaše šlechetnejšie snahy padaly jedna za druhou, kým vývodiaca vášeň zisku celkom si vás nepodmanila. Či nie je tak?"

"Čo viac?" odvetil on. "Jestli som sa stal práve hodne mûdrejším, čo viac? Voči vám nepremenil som sa."

Ona potriasala hlavou.

"Snáď áno?"

"Naša shoda je z dátnejších čias. Urobili sme ju, keď sme oba boli chudobní a spokojní v chudobe, kým by nám šťastie neprialo, aby sme polepšili svoje pomery trpelivou pilnosťou. Vy ste sa premenili. Keď sme ju urobili, boli ste iný človek."

"Chlapec som bol", riekol on netrpelive.

"Vaše vlastné srdce hovorí vám, že ste neboli tým, ktorým ste dnes", odvetila ona. "Ja som tá samá. To, čo slubovalo šťastie, kým sme bývali jednej myse, ukrýva v sebe neštastie teraz, keď sa naše srdecia rozdvojily. Ako často a úsilne premýšľala som o tom, načo spomínať? Dost na tom, že som premýšľala o tom, i môžem vás vypustiť zo záväzku."

"Žiadal som vás o to kedy?"

"Slovami nie. Nikdy."

"Cím teda?"

"Zmenou povahy, preinačeným duchom, iným smyslom života, inou nádejou, ako cieľom konečným. Všetkým tým, čo dávalo mojej láske nejakej hodnoty

alebo ceny vo vašich očiach. Keby toho nikdy nebolo bývalo medzi nami“, rieklo dievča, podívajúc sa na neho krotko, ale pevne, „povedzte mi, či by ste ma teraz vyhľadali a uchádzali sa o mňa? Ó, nie!“

Zdalo sa, že uznáva pravdivosť tohto predpokladania mimovoľne. Ale urobiac si násilie, odvetil:

„Vy to tak nemyslíte.“

„Ráda by som myšela inak, keby som mohla“, odpovedala mu. „Boh vidí! Keď som raz poznala pravdu, ako je táto, dobre viem, akou prudkou a nedodateľnou musí ona byť. Avšak keby ste boli voľný dnes, zajtra, alebo včera, či možno mi uveriť, že by ste si vybrali dievča bez vena — vy, ktorý v najdôvernejšej chvíli s ňou vážili by ste všetko dla zisku? alebo keby ste si ju vzali, stanúc sa na okamich neverným k vašemu základnému principu, nepochybujem, že by to malo za následok lútost a žiaľ. Nepochybujem o tom; a vypúštam vás zo záväzku. S úprimným srdcom, k vôle láske, ktoré ste kedysi vzbudil v ňom.“

On chcel odpovedať; ale odvrátiac hlavu od neho, ona pokračovala:

„Možno, — a rozpomienky na minulosť vzbudzujú vo mne trochu nádeje — že sa vás toto dotýka bôľne. Po krátkom, krátučkom čase zapudíte od seba vzpomienky na to, s radosťou, ako na neužitočný sen, z nehož prebudit sa, dobre vám prišlo. Budte šťastný na dráhe života, ktorú ste si vyvolili.“

Ona ho opustila, i rozišli sa.

„Duchu!“ riekol Scrooge, „neukazuj mi ničoho viac! Zaved' ma domov. Prečo sa tešíš mojimi mu-kami?“

„Ešte jeden stín!“ zvolal duch.

„Ničoho viac!“ zvolal Scrooge. „Ničoho viac.
Nechcem ho vidieť. Neukazuj mi ničoho viac!“

Ale neúprosný duch držal ho pevne oboma ramenami a nútíl, aby pozoroval, čo sa dialo zatým.

Ocítli sa v inom kraji a mieste; v izbe nie veľmi priestrannej alebo peknej, ale celkom pohodnej. Pri krbe sedelo krásné, mladé dievča, tak podobné onomu predešlému, že Scrooge domnieval sa, či nie je tá samá, dokiaľ neuzrel ju, teraz príjemnú matronu, sediacu oproti svojej dcére. V izbe bolo hodne hlučno, lebo bolo tam viac detí, ktorých Scrooge v rozčulenosti svojej nemohol spočítať; ale nie ako v básni, ospevujúcej kŕb domáci, nebolo tu štyridsať detí, chovajúcich sa ako jedno, lež každé decko počínať si, ako štyridsať. Následok toho bol vresk na neuverenie; ale to nemýlico nikoho; naopak matka a dcéra smiali sa srdečne a tešili sa tomu nemálo; a poslednej, keď žiaľ chcela zamiešať do hry, dostalo sa od malých zurvalcov nemilosrdného vyčastovania. Čo by som nebol dal za to, keby som bol býval medzi nimi podobným deckom! Ačpráve nebol by som vedel byť taký krutý, nie, nie! Za všetky poklady sveta nebol by som rozcuchal a trhal tie kučeravé vlasy; a tú milú, malú topánočku nebol by som odvliekol, veru Bože! čo by mi šlo hneď o život. V žarte odmerať jej pás, ako to urobila tá šialená mladá chasa, to by som sa nebol odvážil; bol by som sa obával, že moje rameno skriví sa okolo nej za trest a nikdy viacej sa nevyprostí. A predsa, k tomu sa priznávam, ako milerád by som sa bol dotkol jej rtov a dal jej otázku, aby ich roztvorila; hľadel na riasy jej očí

k zemi upretých a nevzbudil rumenec na lícach ; rozplietol pramene vlasov, z nichž jediný côl bol by pokladom nevýslovnej ceny : zkrátka, priznávam sa, rád by som bol užil najmenšej výsady decka, ale s vedomím muža, ktorý zná dostatočne cenu toho.

Ale v tom bolo počuť klepanie na dverách a za tým nasledoval taký útok, že ona s rozosmiatou tvárou a s pokrčenými šatami uprostred vlniacej sa, vrieskajúcej tlupy zatlačená bola k dverám, práve k uvítaniu otca, ktorý prichádzal domov v sprievode muža, donášajúceho vianočné hračky a dary. A teraz ten krik a zápas, a ten útok na bezzbranného nosiča ! To lezenie naň pomocou stoličiek, ako po rebríku, aby mu nazerali do vačkov a ozbíjali ho o balíčky z hnedejho papieru, za nákrčník chytali a vešali sa mu okolo hrd a, po chrbte mlátili a nohy podrážali v neukrotilnej radosti ! Tie výkriky podivu a plesania, ktorým bolo sprevádzané roztvorenie každého balíčka ! Tá hrozná zpráva, že maličké vo vankúši bolo pristihnuté pri tom, ako bralo pekáč lútky, a mali siiné podozrenie naň, že prežrelo dreveného moriaka i s mističkou, na ktorej bol prilepený ! To nesmierne uspokojenie, keď poznali, že to bol planý poplach ! Tá radosť a vďačnosť a vytrženie ! To všetko nedá sa vypísat. Dost na tom, že deti a ich radosť zvoľna vytratily sa z izby, a keď vyšly razom hore schodmi na poschodie, tam ich uložili do postelí, a tak utíchly.

A teraz Scrooge bedlivejšie, než inokedy, pozoroval, ako pán domu, privinúc svoju dcéru láskave k sebe, posadil sa s ňou a jej matkou ku krbu ; a keď si pomyslel, že takéto stvorenie, zrovna tak milé a mnohoslubné, mohlo jeho menovať otcom a byť mu

dobou jarnou uprostred zlostnej zimy jeho života, tu zrak jeho vskutku zakalil sa.

„Bella“, riekol manžel, obrátiac sa k svojej žene s úsmevom, „dnes odpoludnia videl som tvojho starého priatela.“

„Kto to bol?“

„Uhádni!“

„Neviem veru. Ach, už si myslím“, doložila hned, smejúc sa, ako sa on smial. „Mr. Scrooge.“

„Áno, Mr. Scrooge. Šiel som popred okná jeho kancellárie; a poneváč okenice neboli zavreté a vnútri sa svietilo, rozumie sa, že som ho musel vidieť. Jeho spoločník; počúvam, leží na smrteľnej posteli, a tam on sedel samotný. Docela samotný na tom svete, domnievam sa.“

„Duchu!“ riekol Scrooge hlasom zlomeným, „odveď ma z tohoto miesta.“

„Povedal som ti, že sú toto tie ne bývalých vecí“, riekol duch. „Mne nevytýkaj, že sú tým, čím sú!“

„Odveď ma preč!“ zvolal Scrooge. „Nemôžem to zniesť!“

Obrátil sa k duchu, a vidiac, že ten hľadel naň s tvárou, v ktorej podivuhodným spôsobom javily sa úryvky všetkých tých tvári, ktoré mu ukazoval, zápasil s ním.

„Odíď odo mňa! Ved ma zpiatky. Nestraš ma ďalej!“

V tomto zápase — jestli možno menovať to zápasom, kde duch, bez všeljakého viditeľného odporu zo svojej strany, neboli privedený do zmätku úsilím protivníkovým — Scrooge pozoroval, že svetlo jeho horelo mocne a jasne; a v svojom temnom tušení

uvádzajúc s ním do súvisu jeho vliv na seba, popadol zhasínadlo jeho a stlačil mu ho náhlym obratom na hlavu.

Duch klesol pod tým, tak že zhasínadlo zakrylo celú jeho postavu; ale trebárs ho Scrooge stláčal nadol celou silou, nemohol ukryť svetla, ktoré sa rozlievalo zpod neho a v nepretržitom prúde plynulo po podlahe.

Cítil, že je vysilený a premáha ho neodolateľná ospalosť; i že je vo vlastnej ložnici. Ešte naposled stlačil raz čiapočku a nato ruka jeho ochabla; i sotva mal čas dotackať sa k posteli, kde hneď ponoril sa do hlbokého spánku.

Verš III.

Druhý z trojice duchov.

Prebudiac sa uprostred hrozne silného chrápania a posadiac sa v posteli, aby sobral svoje myšlienky dohromady, Scrooge nemal za potrebné, aby mu povedali, že hodiny majú byť práve jednu. On cítil, že sa zotavil povedomím zrovna v pravý čas, a menovite k tomu cielu, aby držal poradu s druhým poslom, vypraveným k nemu prostredníctvom Jakuba Marleya. Ale tušiac, že by sa mu vrátila úzkostlivá triaška, keby začal vyčkávať, ktorú z jeho záclon odtiahne toto nové strašidlo, odhrnul všetky vlastnou rukou, a ľahnúc si znova, dal sa na bedlivé pátranie okolo posteľe. Lebo chcel osloviť ducha v tom okamžení, keď sa zjaví, a nechcel, aby ho prekvapil a poľakal.

Ludia voľnej a bodrej mysle, ktorí sa chlúbia, že už videli jedno - druhé a že nikdy nepozbývajú duchapritomnosti, vyjadrujú široký objem svojich schopností k dobrodružstvám slovami: že sa nezlaknú žaby ani čerta; medzi ktorými krajinami leží ovšem obstoje široké a obsažné pole predmetov. Bez toho, aby som tvrdil o Scroogeovi, že jeho srdnatosť bola práve taká, nepovažujem za potrebné ani ubezpečovať vás, že bol prichystaný na hodne bohatý výber neobvyklých zjavov, a že žiadna vec medzi dekkom vo vankúši a nosorožcom nebola by vzbudila v ňom prílišný podiv.

I poneváč bol prichystaný na všetko možné, nebol nijak prichystaný, že neuzre ničoho; a nasledovne, keď hodiny odbily jednu a žiadna mátoha sa nezjavila, začal sa mocne chvíť. Minulo päť minút, desať minút, minula celá štvrt, a neprichádzalo nič. Po celý tento čas ležal na svojej posteli zrovna v kruhu a stredobode lúčov rudého svetla, ktoré vylialo sa nad ním, keď na veži odbila hodina; a ktoré, súc púhym svetlom, znepokojilo ho väčšmi, nežli tucet duchov, lebo nebol v stave dovtípiť sa, čo to znamená alebo čo zamýšla; a občas zmocňovala sa ho obava, že v tom okamžení mohol by sa stať s ním zajímavý prípad náhleho spálenia a nemal by ani potechy vedieť o tom. Konečne však začal rozmyšľať, ako by ste rozmyšľali vy alebo ja zpočiatku; lebo človek v zlom položení nevie vždycky, čo by bolo treba urobiť, a k tomu bez otázky nevedel by to vždy urobiť: konečne, hovorím; začal uvažovať, že tajomný prameň tohto mátožného svetla bude asi vo vedľajšej izbe, odkiaľ, pri bližšom pátraní, zdalo sa vychádzat.

Ked' tátó myšlienka docela zaujala jeho ducha, vstal potichu a priblížil sa v pantofliach k dverám.

V tom okamihu, keď Scrooge uchopil klučku, neznámy hlas zavolal naň po mene a pozval ho do vnútra. On poslúchol.

Bola to jeho vlastná izba. O tom nebolo pochybnosti. Ale s ňou stala sa prekvapujúca zmena. Steny a povala boli tak ovešané zeleným haluzím, že to vyzeralo ako opravdové stromovie, a na ňom s každej strany lesklo sa skvelé ovocie. Pružné listy palmy a brečtanu odrážaly svetlo, ako by množstvo drobných zrkadiel bolo roztrúseno po nich; a taký mohutný plameň šlahal hore komínom, akého tento netvor krbu nikdy nevídal za časov Scroogeových alebo Marleyových, alebo za mnohých, mnohých dávno minulých zím. Na podlahe, v podobe trónu, nakopené boli moriaky, husi, zverina, hydina, divé svine, veľké stehná hovädziny, prasiatka zpod cecka, dlhé vence klobások, paštety, puddingy, putienky ustríci, pečené gaštany, červené jabĺčka, šťavnaté pomaranče, chut dráždiace hrušky, ohromné koláče a nádoby s vriacim punčom, tak že izba bola preplnená rozkošnou vôňou. Na tejto hromade sedel si spokojne s veselou tvárou obor, na nehož radosť bolo podívať sa; ktorý držal horiacu pochodeň, tvarom podobnú rohu hojnosti, a dvíhal ju nahor, do výšky, aby posvetil na Scroogea, keď vchádzajúc nazeral zo dverí.

„Pod dnu!“ zvolal duch. „Pod dnu a poznaj ma lepšie, človeče!“

Scrooge bojazlive vstúpil a sklonil hlavu pred duchom. Nebol to už ten tvrdý Scrooge, akým býval

predtým; i trebárs zrak ducha bol jasný a dobrovodom, nechcel sa mu podívať do očí.

„Ja som duch prítomných Vianoc!“ riekoval zjav.
„Podívaj sa na mňa.“

Scrooge pozrel naň úctive. Oblečený bol v jednoduchom, tmavo-zelenom rúchu, či plášti, ktorý bol pramovaný bielou kožušinou. Toto rúcho viselo na jeho postave tak voľne, že jeho mohutné prsia boli obnažené, ako by pohýdal tým, aby sa halil a zakrýval úzkostlive. Tiež nohy jeho, ktoré vyzeraly zpod širokých záhybov šiat, boli bosé; a hlavu jeho nepokrývalo iné, než venec z jedličia, v nomž kde-tu ľadové ciagle sa svietily. Jeho tmavo-hnedé kadere boli dlhé a voľne splývaly; voľnosťou dýchala jeho tvár, lesklé oči jeho, jeho otvorená dlaň, bodrý blas, nenútené chovanie sa, jará nálada. Okolo pásu mal priprátú starobylú pošvu, ale meča nebolo v nej a rozožratá bola hrdzou.

„Dosiaľ nikdy nevidel si mne podobného muža?“ zvolal duch.

„Nikdy“, riekoval Scrooge.

„Nikdy si neobcoval s mladšími členmi mojej rodiny; mienim (lebo ja som veľmi mladý) svojich starších bratov, ktorí sa narodili v posledných rokoch?“ pokračoval zjav.

„Myslím, že nie“, riekoval Scrooge. „A mrzí ma, že som neobcoval s nimi. Mal si ty mnoho bratov, duchu?“

„Vyše osiemnásť sto“, riekoval duch.

„To je hrozne veliká família, starat sa o ňu“, zamumlal Scrooge.

Duch prítomných Vianoc povstal.

„Duchu“, riekoval Scrooge pokorne, „veď ma, kam chceš. Včera večer bol som vyvedený von násilu, i dostalo sa mi poučenia, ktoré teraz pôsobí. Tejto noci, jestli ma chceš poučiť o niečom, s ochotou budem poslúchať.“

„Dotkní sa môjho rúcha!“

Scrooge urobil, ako mu bolo povedano, a držal sa ho pevne.

Jeřálice, palmy, červené ovocie, brečtan, moriaky, husi, zverina, hydina, pečienky, hovädzie stehná, prasiatka, klobásky, ustrice, paštety, puddingy, punč, všetko to zmizlo v okamihu. Podobne izba, plameň, rudý kmit, nočná hodina, a oni stáli v uliciach mesta, za rána vianočného, kde (poneváč počasie bolo ostré) ľudia robili si drsnú, ale živú a nie nepríjemnú mužiku, soškrabujúc sňah s dlažby na prúčelí príbytkov a so striech domov, následkom čoho chlapci mali radosť, vidiac, ako sňah padá v kusoch dolu do prostriedku ulice a triešti sa na malé umelé chumelice.

Prúčelia domov vyzeraly dosť tmavo, a okná ešte tmavšie, odrážajúc sa od hladkých a bielych sňahových pokrývok na strechách a od špinavejšieho sňahu na zemi. Tento posledný bol rozoraný hlbokými brázdzami od ťažkých kolies kočiarov a vozov, a brázdy križovaly sa jedna druhou stonásobne, kde sa rozvetvovaly hlavné ulice, tvoriac spletité kanále ktoré by bolo ťažko sledovať v hustej, žltej spine a ľadovej vode. Obloha bola kalná a i najkratšie ulice ztrácaly sa v hustej hmle, zpolovice tajúcej, zpolovice zmrzlej, jejž ťažšie častice padaly ako dážď začadených atomov, ako by všetky vyhne Anglicka naraz chytily sa boly plameňom a blčaly, ako im srdce ráčilo. Ničoho ra-

dostného nebolo tu na povetnosti alebo na meste, a predsa všade panovala nálada radostná, akej märne by sa bol namáhal vzbudíť najjasnejší letný deň a najskvelejšie letné slnce.

Lebo ľudia, ktorí zametalí strechy domov, boli veselí a plní rozmaru; volali jeden na druhého zpoza zábradlí, a tu i tam padla žartom sňahová guľa — ďaleko dobromyselnnejší oštep, nežli mnohé vtipné slovo — a smiali sa srdečne, jestli trafila, a nie menej srdečne, keď šla mimo. Obchody s hydinou boly ešte zpolovice otvorené a ovocinárske krámy skvely sa vo svojej sláve. Tu bolo vidieť veliké, okrúhle, bruchaté koše gaštanov, podobajúce sa vestám veselých starých pánov, opreté o dvere, i vykotúlivšie sa von na ulicu vo svojej apoplektickej sýtosti. Tu bolo vidieť červenavé, osmahlé, objemné španielske cibule, vyzerajúce vo svojej tučnote ako španielski mnísi, usínievajúce sa z políc s chytráckou smyselnosťou na dievčatá, idúce mimo, ktoré ostýchavé podívaly sa na visiace chvojiny. Tu bolo vidieť hrušky a jablká, nastavané do vysokých kvetúcich pyramíd; tu boli strapce hrozna, ktoré kupec v dobromyselnosti svojej tak zavesil, aby boli nápadným vnadiidlom a národu sliny sbiehaly sa v ústach zadarmo. keď pôjde okolo; tu boli hromady panenských orieškov, machom pokrytých a hnédych, upomínajúcich svojím zápachom na dávne prechádzky lesom a radostné plúženie sa suchým, po členky vysokým listím; tu boli norfolkské mišpule, tučné a počerné, odrážajúce sa od žltej farby pomarančov a citronov, a svojou veľmi dužnou šťavnatosťou naliehave žiadajúce a prosiace ľudí, aby ich odniesli domov v papierových kornútoch a zjedli

po obede. Ešte i zlaté a strieborné rybky, rozostené v sklených nádržkách medzi vyberaným ovocím, ačkolvek členovia jalovej a hustokrvnej rasy, zdalo sa, ako by vedeli, že deje sa čosi zvláštneho, a plávaly, vydychujúc žabrami, jedna oproti druhej, vôkol svojho malého sveta, vo voľnom, nenáruživom pohybe.

Ach, a obchody so zámorským tovarom! Takmer zavreté, snáď s dvoma založenými okenicami, alebo jednou; ale i tými škárami koľká sláva prebleskovala! Nielen že vážky, klesajúce na púdlu, vydávaly jasný zvuk, alebo že motúzy a klbká tak veselo rozdeľovaly spoločnosť, alebo že škatule lietaly sem i ta s hrkotom, ako v kúzelnnej hre, alebo že práve miešaná vôňa čaju a kávy bola taká príjemná nosu, alebo že práve hrozienka boli také výtečné a v hojnosti, mandle také neobyčajne biele, lodyhy škoricové také dlhé a priame, ostatné korenie také výtečné, kandisové ovocie tak husto oblepené roztopeným cukrom, že by i najchladnejšiemu divákovi pri pohlade zmaľátnela chut a postupne stala sa bravou. Nielen že figy boli vlhké a dužnaté, alebo že francúzske slivky červenaly sa skromnou cudnosťou v krásne zdobených škatuliach, alebo že všetko bolo také dobré na zjedenie a vo vianočnom rúchu: ale i kupujúci boli takí horliví a náhliví v nádejeplnom očakávaní dňa, že jeden do druhého vrážali vo dverách, v prudkosti lámuc svoje pletené koše, a zabúdali svoje nákupy na púdlach, i vracali sa v náhlivosti, aby si ich vzali, a dopúštali sa sto podobných omylov v srdečne dobrej nálade. Kdežto kupec a jeho čeliadka boli takí milí a čerství, že vyleštené srdcia, ktorými boli stiahnuté ich zástery v zadu, mohly byť ich vlastné, vyložené

na vonok na všeobecnú prehliadku, i pre kavky via-nočné, aby ďobili do nich, jestli by sa im líbilo.

Ale onedlho zvony svolávaly ľudí dobrej vôle do chrámov a kaplniek, i hrnuli sa v húfoch ulicami v svojich najlepších oblekoch a s najradostnejšími tvárami. A v tom samom čase z bočných ulíc, uličiek a bezmenných zákutí vyliezal nesčíselný národ, nesúc svoje obedy k pekárovi. Pohľad na týchto úbohých labužníkov budil v duchovi akiste velikú účasť, lebo zastal si so Scroogem pod bránou pekárne, a zdvihujúc obrúsky s jedál, ktoré prinášali, posýpal ich kadidlom zo svojej pochodne. Bol to neobyčajný druh pochodne, lebo keď niekoľko ráz padly medzi prinášajúcimi, ktorí buchli sa jeden do druhého, svadlivé slová, uronil na nich z nej niekoľko kvapiek vody, a dobrá nálada okamžite sa im navrátila. Lebo povedali, že by bola hanba vadit sa na Štedrý večer. A v pravde bolo tak! Veru, Bože, tak!

Po chvíli zvony umlkly a pekárne pozavierali, a predsa vznášaly sa tam ďalej radostné tiene všetkých týchto obedov a postupu ich varenia na zarosených, mokrých miestach nad každou pekárskou pecou, kde dlážky parili sa, ako by sa i kamenie bolo varilo.

„Je v tom nejaká zvláštna príchuť, čím si posýpal z tvojej pochodne?“ pýtal sa Scrooge.

„Áno, je. Moja vlastná.“

„Má to účinok na každý obed tohto dňa?“ pýtal sa Scrooge.

„Na každý, s radosťou predkladaný. Na biedny najväčší.“

„Prečo na biedny najväčší?“ pýtal sa Scrooge.

„Lebo toho najviac potrebuje.“

„Duchu“, riekol Scrooge, zamysliac sa na chvíľu, „divím sa ti, že zo všeljakých bytností na mnohých svetoch vôkolo nás týmto ľuďom chceš obmedzovať príležitosti k nevinnému pôžitku.“

„Ja?!“ zvolal duch.

„Ty ich zbavuješ prostriedkov, aby sa nasýtili na obed každého siedmeho dňa, a je on často tým jediným dňom, kde sa môže povedať, že sa nasýtili na obed“, riekol Scrooge. „Či nie je tak?“

„Ako?“ zvolal duch.

„Ty chceš zavrieť tieto miestnosti v siedmy deň?“ odvetil Scrooge. „A vychádza to na to samé.“

„Ja že chcem?“ zvolal duch.

„Odpust, jestli sa mýlim. Urobili to v mene tvojom, alebo aspoň v mene tvojej rodiny“, riekol Scrooge.

„Na tejto zemi sú mnohí ľudia medzi vami“, odvetil duch, „ktorí robia si právo z toho, že nás poznajú, a ktorí konajú svoje skutky vášne, pýchy, nepríazne, zášti, nenávisti, bigoterie a sebectva v našom mene, ktorí sú takí cudzí nám a našim bytnostiam, ako by nikdy neboli žili. Zapamäťaj si toto, a skutky ich pripisuj im, ale nie nám.“

Scrooge slúbil, že tak urobí, a potom šli ďalej, neviditeľní, ako dosiaľ, do predmestia Londýna. Duch mal podivuhodnú vlastnosť (čo Scrooge pozoroval u pekára), že vzdor svojej obrovskej postave vedel sa prispôsobiť akémukoľvek miestočku celkom snadne a že pod nízkou strechou zastal si práve tak dôstojne v svojej nadprirodzenej bytnosti, ako by to bol urobil v hrdej dvorane.

A snáď bola to radosť, ktorú dobrý duch na-

chádzal v tom, aby ukazoval túto svoju moc, alebo možno jeho láskavá, šlechetná, dobrosrdečná povaha a sympatia jeho k biednym ľuďom vôbec to bola, ktorá ho viedla priamo do príbytku služobníka Scroogeovho, lebo k nemu sa vybral a Scroogea vzal so sebou, ktorý držal sa jeho rúcha. Na prahu usmial sa duch a zastal, požehnávajúc obydlie Boba Cratchita kadidlom svojej pochodne. Len si pomyslite! Bob mal pätnásť „bobov“ (šilingov) na týždeň; každú sobotu zastrčil do vrecka len pätnásť odtiskov svojho krstného mena, a predsa duch prítomných Vianoc požehnal jeho dom so štyrmi miestnosťami!

Manželka jeho, Mrs. Cratchitová, oblečená chudobne, v šatách dva razy obrátených, ale ozdobená stužkami, ktoré sú lacné a za šesť pence dosť pekne vyzerajú, vstala a prikrývala stôl pri pomoci Belindy Cratchitovej, druhej dcéry svojej, ktorá tiež bola ozdobená stužkami. Medzitým Mr. Peter Cratchit pichal vidličkou v hrnci so zemiakmi, a berúc do úst rohy svojho ohromného límca na košeli (súkromná to vlastnosť Bobova, ktorú mu kúpil do daru jeho syn a dedič na počesť dňa), rástol od radosti, že bol tak pekne oblečený, a túžil ukázať sa v svojej košeli v elegantných parkoch. A teraz dvaja menší Cratchitovia, chlapec a dievča, prišli do izby s plačlivým krikom, že vonku pred pekárom zavoňali hus a poznali, že je to ich vlastná, a hýriac v rozkošníckych myšlienkach o masti a cibuli, začali tancovať okolo stola, zvelebujúc mastera Petra Cratchita do nebies, medzitým, čo on (nie pyšný, akkoľvek límec šiel ho zadusit) dúchal do ohňa, kym nesporé zemiaky nezačaly klokotať, poklepávajúc hlasite na pokrievku hrnca, aby ich už vyberali a lúpali.

„Kde len mešká tak dlho váš dobrý otec?“ riekla pani Cratchitová. „A váš brat Tiny Tim? A Marta predošlý Štedrý večer opozdila sa pol hodinou!“

„Tu je Marta, matka!“ rieklo dievča, vstúpivšie pri tých slovách do izby.

„Tu je Marta, matka!“ zvolali oba mladí Cratchitovia. „Hurra! My máme takú hus, Marta!“

„Vítam ťa srdečne, moje drahé dieťa! Čo tak opozdene?“ riekla pani Cratchitová, vybozkávajúc dcéru na všetky strany a snímajúc s nej ručník a klobúk s úslužnou horlivostou.

„Včera sme mali mnoho práce dohotovit“, odvetilo dievča, „a dnes museli s nôm všetko usporadovať, matka!“

„No, nič to nerobí, keď si už len tu“, riekla pani Cratchitová. „Sadni si bližšie k ohňu, moje dieťa, a zohrej sa, miláček!“

„Nie, nie, otec prichádzal!“ zvolali oba mladí Cratchitovia, ktorí všade boli v jednom okamihu. „Schovaj sa, Marta, schovaj sa!“

Marta sa ukryla a do izby vstúpil malý Bob, otec, so šálom, visiacim dolu prsami najmenej na tri stopy, nepočítajúc v to strapce; v obleku ošumelom, zaplátanom a vykefovanom, aby vyzeral slušnejšie; a Tiny Tim sedel na jeho plecach. Ach, čo sa týka Tiny Tima, ten nosil malú barlu a údy jeho boly stiahnuté oceľovými šínami.

„Nuž, a Marta naša je kde?“ zvolal Bob Cratchit, poobzerajúc sa okolo.

„Nepríšla“, riekla pani Cratchitová.

„Nepríšla!“ riekol Bob, a jeho radostná nálada

náhle klesala; lebo celou cestou bol Timovým koňom a prišiel domov v behu. „Neprišla na Štedrý večer!“

Marta nechcela ho vidieť zarmúteného ani v žarte a predčasne vystúpila zpoza dverí i padla mu okolo hrudla, medzitým oba malí Cratchitovia popadli Tiny Tima a zanesli ho do práčovne, aby počúval, ako spieva pudding v kotlíku.

„A ako sa choval malý Tom?“ spýtala sa pani Cratchitová, keď vysmiala Boba pre jeho ľahkovernosť, a Bob uspokojene privinul svoju dcéru k prsiam.

„To je zlaté diefa“, riekoł Bob, „a ešte lepšie. A býva podivne zamyslený, lebo mnoho sedáva o samote a premýšla potom o zvláštnych veciach. Keď sme šli domov, povedal mi, že ľudia podistým povšimli si ho v chráme, poneváč je mrzáčkom, a to môže byť pre nich dobré, aby si vzpomínali na Štedrý večer na toho, ktorý chromým žobrákom navrátil chôdzu a slepcom zrak.“

Bobov hlas triasol sa, keď im rozprával toto, a triasol sa ešte väčšmi, keď im povedal, že Tiny Tim stáva sa silným a statným.

Buchot jeho malej berly bolo počuť na chodbe a Tiny Tim vrátil sa prv, než padly ďalšie slová, vedený bratom a sestrou na stoličku pri ohni. Medzičasom Bob, vysúkajúc rukávy — ako keby kabát úbožiaka mohol ešte chatrnejším sa stať — pripravoval v nádobe akýsi horúci nápoj s likérom a citronom, zamiešal ho dôkladne a postavil na sporák, aby nevychladnul; master Peter a obo malí Cratchitovia, ktorých bolo všade plno, šli pre hus a vrátili sa s ňou zanedlho v slávnej processii.

Teraz nastal taký hluk, že by ste sa nazdávali, že

hus nie je najzriedkavejším vtákom; snáď nejaké operené čudo, oproti ktorému čierna labuť je všednou vecou — a vskutku bola ona niečím podobným v tejto domácnosti. Pani Cratchitová masť už vopred rozpražila na panvičke do horúca; master Peter smažil zemiaky s neuveriteľnou hořlivostou; miss Belinda sladila jablkovú omáčku; Marta oprášovala ohriate taniere; Bob posadil Tiny Tima vedľa seba do malého kútika k stolu; oba malí Cratchitovia kládli stoličky pre každého okolo stola, nezabudnúc ani na seba, a zaujali svoje miesta, pchajúc lyžky do úst, aby nekričali, dokým nepríde na nich rad a dostane sa im po kúsku husi. Nakonec priniesli misy a pomodlili sa. Zatým nastalo všeobecné mlčanie a pani Cratchitová, skúmajúc zvoľna nôž po celej dĺžke, chystala sa zapichnúť ho do prsú; a keď to urobila a dlho očakávaný prúd plnienky sa vysypal, nastalo radostné mumlanie okolo stola, a aj Tiny Tim, povzbudený malými Cratchity, búchal rukoväťou svojho noža na stôl a ustavične volal: Hurra!

Nikdy na svete nebolo takej husi. Bob riekoval, že neverí, aby kedy ľudia boli upiekli takú hus. Jej jemnosť a šťavnatosť, veľkosť a lacnota boli predmetom všeobecného obdivu. Doplnená jablkovou omáčkou a smaženými zemiakmi, bola dostatočnou večerou pre celú rodinu; a vskutku, ako pani Cratchitová poznamenala s veľkou radostou (vidiac malý kúsoček kôstky na mise), ani ju vôbec nezjedli celú! Ale každý z nich mal dosť, a zvlášte najmladší Cratchitovia; tí boli zamazaní mastou a cibuľou až po obrvy. Ale teraz, keď miss Belinda premenila taniere, pani Cratchitová vyšla samotná z izby — súč príliš rozčulená, než by

zniesla prítomnosti svedkov — aby vyňala pudding a dala ho na stôl.

Predstavte si, keby nebol dosť vypečený! Alebo že by sa polámal pri vyberaní! Alebo keby tak niekto bol preliezol čez mûr zadného dvora a ukradol ho, medzitým, čo kochali sa na husi, — pri tej myšlienke oba malí Cratchitovia zbledli strachom! Mysleli na všetky možné úžasné veci.

Hallo! veliký oblak pary! Pudding bol von z kotlíka. Vôňa, ako pri veľkom prádle! To bol obrúsok. Vôňa, ako v hostinci, kde v súsedstve s jednej strany pečú paštety a vedľa býva práčka. To bol pudding! V polminúte vstúpila dnu Mrs. Cratchitová — rozčulená, ale hrdo usmievajúca sa — s puddingom, ako kropenatá gúla delová, takým tvrdým a pevným, plápolajúcim vo štvrtine štvrtky zapáleného rumu, ozdobeným vianočnou chvojkou, zapichnutou navrchu.

Ó, podivuhodný pudding! Bob Cratchit riekol, a to celkom vážne, že ho pokladá za najzdarnejšie dielo pani Cratchitovej, akym dokázala sa čez celý čas ich manželstva. Mrs. Cratchitová povedala, že teraz, keď jej spadla ľarcha so srdca, priznáva sa, že mala pochybnosti a obavy ohľadom množstva múky. Každý vedel povedať niečo o ňom, ale nikto nepovedal a nemyslel, že bol príliš maličký pre tolkú rodinu. To by bolo bývalo nízke odpadlícstvo. Každý Cratchit by sa bol pýril studom pomysleť na niečo takého.

Konečne s večerou boli hotoví, so stola sobrali, sporák upratali a rozdúchali oheň. Keď ochutnali punč a uznali za dobrý, priniesli jablká a pomaranče na stôl a nasypali gaštanov na oheň. Potom celá ro-

dina Cratchitova zasadla si okolo krbu, do kruhu, ako Bob Cratchit poznamenal, ale bol to len polokruh, a pri jeho lakti stála rodinná výstavka pohárov, dva džbány a konvica na mlieko bez ucha.

Tieto nádoby udržovaly v sebe teplý nápoj zrovna tak dobre, ako trebárs zlaté pokále, a Bob nalieval ho so žiarivým zrakom; medzitým gaštany na ohni sypeli a praskaly s hlukom. Potom Bob pripil:

„Veselé Vianoce všetkým nám, moji drahí! Požehnaj nás Boh!“

A celá rodina to opakovala.

„Požehnaj Boh každého z nás!“ riekol Tiny Tim, posledný zo všetkých.

Sedel on tesne pri otcovi na svojej malej stoličke. Bob držal jeho zvädlú rúčku vo svojej, ako by lásku k nečnu prejavoval a želal si, aby ho zadržal pri sebe, i obával sa, že by ho mohol ztratit.

„Duchu“, riekol Scrooge s účasťou, akej nikdy predtým nepocítil, „povedz mi, ostane Tiny Tim na žive?“

„Vidím prázdnú stoličku“, odvetil duch. „v tichom kúte pri krbe, a barlu bez vlastníka, starostlive uschovanú. Jestli tieto tiene nezmení budúcnosť, dieťa umre.“

„Nie, nie“, riekol Scrooge. „Ach, nie, dobrý duchu! Povedz, že bude ušetreno.“

„Jestli tieto tiene nezmení budúcnosť, nikto z rodu môjho“, odvetil duch, „nenajde ho viac tu. Čo na tom? Jestli má umrieť, bude lepšie, keď sa tak stane, a umenší sa prebytok ľudnatosti.“

Scrooge svesil hlavu, počujúc svoje vlastné slová, zopakované duchom, a premohly ho bolesť a žial.

„Človeče“, riekol duch, „jestli sídlom ľudskosti je srdce a nie diamant, chráň sa licomerných táranín, kým si neobjavil, čo je prebytok a kde je. Ty chceš určovať, ktorí ľudia majú žiť a ktorí umret? Možno, že v očiach nebies tvoja hodnota je menšia a menej si oprávnený žiť, nežli milliony, podobné decku tohto úbohého muža. Ó, Bože! Červík na liste bude hovorit o príliš mnohých žijúcich medzi jeho hladnými bratmi v prachu!“

Scrooge sklonil sa pred výčitkou ducha, a chvejúc sa, upieral zrak k zemi. Ale náhle ho pozdvihol, počujúc svoje vlastné meno.

„Mr. Scrooge!“ zvolal Bob. „Pripíjam Mr. Scroogeovi, pôvodcovi tejto slávnosti!“

„Pôvodcovi tejto slávnosti, v pravde!“ zvolala pani Cratchitová, červenajúca sa. „Želala by som si, aby som ho mala tu. Dala by som mu ochutnať z toho, čo si o ňom myslím, a dúfam, že by mu to bolo na dobrý úžitok.“

„Moja drahá“, riekol Bob, „hľa, deti, a máme Vianoce.“

„Treba ovšem Vianoc“, riekla žena, „aby si priplíjal na zdravie takému podlému, skúpemu, tvrdému, necitnému chlapovi, ako je Mr. Scrooge. Ty dobre vieš, že je taký, Robert! Nikto nevie to lepšie, než ty, úbohý človeče!“

„Moja drahá“, znela krotká odpoveď Bobova, „máme Vianoce.“

„Pripijem na jeho zdravie k vôli tebe a sviatku“, riekla pani Cratchitová, „ale nie k vôli nemu. Nech žije mnohé letá! Veselé Vianoce a šťastlivý Nový

rok mu želám! On bude hodne veselý a blažený, o tom nepochybujem.“

Za ňou pripily deti na jeho zdravie. Toto bol dnes ich prvý výkon, v ktorom nebolo srdečnosti. Tiny Tim pripil nakonec, ale nenamáhal sa pritom veľmi. Scrooge bol strašiakom v rodine. Spomienka jeho mena vrhla tmavé tieňe na spoločnosť, ktoré nezmizly za úplných päť minút.

Keď to minulo, boli desať ráz veselší, nežli predtým, lebo im odlahlo na srdci, keď sa zbavili strašiaka Scroogea. Bob Cratchit rozprával im, že má vo výhľade miesto pre mastera Petra, ktoré mu vynesie, jestli ho obsiahne, päť a pol šilinga týždenne. Oba mladí Cratchitovia hrozne rozosmiali sa pri myšlienke, že Peter bude mať zamestnanie, a Peter sám hľadel zamyslene do ohňa zpomedzi svojho límca, ako by uvažoval, do čoho ozaj investuje svoje peniaze, keď bude mať také neuveriteľné dôchodky. Marta, ktorá bola pomocnicou u modistky, rozprávala im potom, akú prácu máva, ako mnoho hodín musí ustačiťne pracovať a ako mieni zajtra ráno poležať si hodne dľho v posteli, lebo zajtra bude sviatok a zostane doma. Rozprávala tiež, že videla grófku a lorda pred párom dňami a že lord bol „asi taký veľký, ako Peter“. Pri týchto slovách Peter vytiahol svoj límec tak vysoko, že by ste neboli videli jeho hlavy, keby ste boli tam bývali. Po celý ten čas gaštany a punč šly dookola, a medzitým Tiny Tim, ktorý mal žalostivý slabý hlások, zaspieval pesničku o decku, ktoré zablúdilo v sňahu, a spev jeho bol celkom podarený.

Na tom všetkom nebolo mnoho vznešenosťí. Rodina nevynikala krásou; oblečení neboli pekne;

obuv ich bola ďaleká toho, aby nebola nepremokavou; odevi nemali hojnosť; a Peter znal asi, a veľmi pravdepodobne znal, miestnosti záložny. Ale oni boli blažení, vďační a spokojní medzi sebou, i s behom časov; a keď žehnajúca pochodeň ducha pri lúčení ožiarila ich a pobledlé ich tváre boly ešte blaženejšie, Scrooge nespúšťal s nich očí a menovite s Tiny Tima zvlášte.

Medzitým časom zotmilo sa a snažilo dôkladne; a keď Scrooge a duch kráčali ulicami, svetlo plápolajúcich ohňov v kuchyniach, izbách a iných miestnostiach obydlí žiarilo veľkolepe. V jednej domácnosti pri trblietajúcim plameni bolo vidieť prípravy k dôvernej večeri, ohrievanie tanierov na ohni a tmavočervené záclony, ktoré zanedlho zatiahnu, aby sa zatvorili pred chladom a tmou. Inde všetky deti z domu vybehly na ulicu do sňahu v ústrety vydatým sestrám, bratom, bratancom, strýkom, tetkám, aby im prvé blahoželaly. Tu zase na zastretých oknách bolo vidieť tiene shromaždených hostí; inde skupiny pekných dievčat, všetky v teplých čepcoch a kožušinou podšitých topánkach, a všetky razom hovoriace a lahlkými krokmi pospiechajúce do blízkeho súsedného domu. Beda tomu mládencovi, ktorý ich videl tam vchádzat rozohriate — a ony to dobre vedeli, tie šumné stríďzatá!

Keby ste boli súdili dľa počtu ľudí, ktorí šli do priateľských krúžkov, bolo by sa vám zdalo, že nikoho nezostalo doma, kto by ich prijal; a predsa každá domácnosť očakávala hostí, a v každom krbe šlahaly ohne do vysoka. Bola to radosť, ako duch jasal, ako obnažil svoje široké prsia a roztváral svoju širokú dlaň, a vznášajúc sa, sypal štedrou rukou svoju jasnú,

srdečnú náladu na všetko, kam len zasiahol. I ten muž, čo zapaloval lampy a behajúc tmavými ulicami, trúsil v nich škvrny svetla, ktorý bol oblečený svätočne, chystajúc sa niekde stráviť večer, rozosmial sa hlasite, keď prešiel duch popri ňom; a nepomyslel na to, že nemá tu iného spoločníka, okrem Vianoc.

A razom, bez toho, že by duch slova bol riekol, zastali na tmavej, pustej pláni, kde ohromné balvany kamenia boli rozmetané, ako by tam bolo pohrobište obrov; a voda sa rozlievala, kde sa jej len páčilo; či vlastne bola by sa rozlievala, keby nie mrazu, ktorý ju držal v okovách; a ničoho tam nerástlo, okrem machu a chrasti a ostrej, drsnej trávy. Hlboko na obzore zapadajúce slnce zanechalo pruh ohnivej červene, ktorá chvíľu blyskotala na step, ako zlostuē oko, a klesajúc nižšie, nižšie, vždy nižšie, rozplynula sa v hustom mraku najtemnejšej noci.

„Čo je toto za miesto?“ spýtal sa Scrooge.

„Miesto, kde baníci žijú, kde pracujú v útrobách zeme“, odvetil duch. „Ate tí ma znajú. Hlad!“

V okne jednej chalupy lesklo sa svetlo a oni rýchlo blížili sa k nemu. Vojdúc do stavania z kamenia a hliny, našli veselú spoločnosť, shromaždenú okolo plápolajúceho ohňa. Starého, staručkého muža a ženu, so svojimi deťmi a detnými deťmi, a pri týchto iné pokolenie, všetkých v radostnom, sviatočnom odeve oblečených. Starec hlasom, ktorý podivne prenikal vytie vetra na planine, spieval im vianočnú pieseň; bola to pieseň už vtedy, keď on bol chlapcom; a s časom na čas všetci spievali s ním v chóre. A zakaždým, keď zavznely ich hlasy, starec nôtil živšie a hlasnejšie; a keď prestali, jeho sila klesala.

Duch nepomeškal tu, ale vyzval Scroogea, aby sa chytil jeho rúcha; i leteli ponad pustatinu, ale kam? Snáď nie k moru? K moru. Scrooge podívajúc sa nazpäť, k svojmu úžasu videl, že zem zmizla; sluch jeho ohlušovalo burácanie vĺn, ktoré sa valily, hučaly a zúrily uprostred hrozných priepastí, ktoré povstávaly na vodách, usilujúc sa podvrátiť zem v divokom hneve.

Vystavený na ponurom štítte vyčnievajúcich skalísk, asi tak na mielu od pobrežia, na ňomž vody celý rok zlostne lomily sa a bily, stál osamelý maják. Veľké hromady morskej trávy u jeho podnožia splietaly sa a búrliváčkovia — zrodení na vetre, domnieval by sa človek, ako morská tráva na vode — dvíhali sa a padaly okolo neho, podobne vlnám, ponad ktoré švihotaly.

Ale i tu ešte dvaja ľudia, ktorí opatruvali svetlo, rozložili si ohník, ktorý čez pozorovacie otvory v hrubom kamení múru vylieval pruhy jasného svetla na vznešené more. Podávajúc si mozolné ruky ponad drsný stôl, pri ktorom sedeli, pripíjali si na veselé Vianoce konvicami s grogom, a jeden z nich, a sice starší, s obličajom od vetra osmahlým a svrašteleným, ako hlava dreveného panáka na predku starej lode, zanôtil bodrú pieseň, podobnú hukotu vetra.

Znovu pospiechal duch ponad tmavé, búrlivé more, ďalej a ďalej, kým, vzdialenosť od všetkých pobreží, ako poznamenal k nemu Scrooge, nespustili sa na loď. Stáli pri kormidelníkovi u kola, pri okne výklenku a dôstojníkoch, ktorí mali stráž; samé tmavé, príšerné postavy na svojich rozličných miestach, ale každý z nich húdol si vianočnú pieseň, alebo dumal

o Vianociach, aleho hovoril potichu so svojím súdruhom o niektorom minulom Štedrom večeri, s nádejami, vznášajúcimi sa domov k tomu predmetu. A každý muž na palube, stojaci na stráži alebo spiaci, dobrý alebo zlý, nachádzal láskavejších slov jeden k druhému tohto dňa, nežli v ktorýkolvek iný deň v roku, a aspoň trochu stával sa účastným dnešnej slávnosti a spomínal si na tých, ktorí zdaleka mali o neho starosť, i vedel, že s radostou na neho spomínajú.

Bolo to veľké prekvapenie pre Scroogea, keď medzitým naslúchajúc skučiacemu vetru a rozmýšľajúc, aké veľkolepé je plaviť sa pustou temnotou ponad neznáme priepasti, ktorých taje boly ukryté tak hlboko, ako smrť: bolo to veľké prekvapenie pre Scroogea, keď medzi týmto rozmýšľaním počul srdečný smiech. Čo ešte väčšie bolo jeho prekvapenie, keď rozpoznal, že je to smiech jeho synovca, a našiel sa v jasnej, teplej, lesklej izbe, a duch stál vedľa neho, hľadiac na toho istého synovca s blahosklonnou prívetivosťou.

„Haha!“ smial sa Scroogeov synovec. „Hahaha!“
Jestli by ste snáď nejakou neuveriteľnou náhodou znali človeka, ktorý je požehnanejší smiechom, nežli Scroogeov synovec, môžem vám povedať, že by som ho rád poznal. Privedte ho ko mne, i budem si vážiť jeho priateľstva.

Je to spravedlivé, nestranné, pekné zariadenie vecí, že keď nemoce a zármutok bývajú nákažlivé, nič na svete nie je tak neodolateľne nákažlivé, ako smiech a dobrá nálada. Keď synovec Scroogea, smejuč sa, chytal sa za boky, triasol hlavou a tvárou

robil výstredné grimassy, Scroogeova neter, po mužovi, smiala sa práve tak srdečne, ako on. A ich shromaždení priatelia, nie leniví, chichotali sa s nimi.

„Haha! Hahahaha!“

„On povedal, že Vianoce sú hlúposť, na môj veru!“ zvolal Scroogeov synovec. „On tomu i verí!“

„Tým väčšia hanba pre neho, Fricko!“ riekla Scroogeova neter s pohoršením.

Žehnaj, Bože, ženám! Ženy nerobia ničoho polovičate. Ony berú všetko vážne.

Scroogeova neter bola veľmi krásna, neobyčajne krásna. S jamôčkami v lícach, dokonalej tvári, s pochladom, ktorý javil podivenie; jej zrelé, malé ústka zdaly sa byť stvorené na bozkávanie, ako bez pochyby i boly; keď sa smiala, drobné, milé bodky okolo jej briadky splývaly jedna do druhej, a oči malé žiarivé, akých ste kedy videli svietiť v peknej, malej hlávke. Slovom, viete, bola taká, čo by ste nazvali vyzývavým, ale pritom cudná. Ó, celkom cudná.

„Je to smiešna stará chlapina“, riekol Scroogeov synovec, „to stojí; ani zďaleka nie taký milý, aký by mohol byť. Ačpráve jeho chyby pomstia sa na ňom samom. Ja mu nemám čo vytýkať.“

„On musí byť veľmi bohatý, Fricko“, poznamenala Scroogeova neter. „Mne aspoň vždy tak hovoríš.“

„Čo nás do toho, moja drahá!“ riekol Scroogeov synovec. „Úžitku nemá žiadneho zo svojho bohatstva. Neupotrebi ho na nič dobrého. Ani sebe nedožičí nijakého pohodlia. A nemá ani potechy —ahaha! — aby si pomyslel, že ním urobí raz nám radosť.“

„Ja ho nemám rada“, riekla Scroogeova neter.

Sestry netere Scroogeovej a všetky ostatné panie prejavily tú istú mienku.

„Ó, ja mám!“ riekol Scroogeov synovec. „Mne ho je lúto, a nevedel by som sa hnevať na neho, i keby som chcel. Kto trpí jeho vrtochmi? Jedine on sám. Teraz vzal si do hlavy, že nás nemôže vystať, i nechcel prísť k nám na večeru. Čo je toho následok? Mnoho tým on neztratí.“

„A ja myslím, že ztratí dobrú večeru“, prerušila ho Scroogeova neter.

Všetci ostatní povedali to samé, a musíme dopustiť, že boli oprávnenými súdcami, poneváč práve boli dovečerali, a vstanúc od stola s desertom, posadali si okolo krbu pri svetle lampy.

„Nuž, teší ma, že to tvrdíš“, riekol Scroogeov synovec, „lebo ja nemám velikej dôvery k mladým gazdinám. Čo poviete vy na to, Topper?“

Topperovo oko zjavne utkvelo so zaľúbením na jednej zo sestier Scroogeovej netere, poneváč odvetil, že starý mládenec je úbohým vyhnancom, ktorý nemá práva prejavit mienky v tejto veci. Pri týchto slovách sestra Scroogeovej netere — tá tlstá s čipkovým límcom, nie tá s ružou — začervenala sa.

„Len pokračuj, Fricko!“ riekla Scroogeova neter, tlieskajúc rukami. „On nikdy nedopovie, čo začne hovoriť! Je on predsa smiešny človek.“

Scroogeov synovec hýril smiechom iného druhu, a poneváč nebolo možno uchrániť sa jeho nákazy, ačkoľvek tlstá sestra zkúsila to pomocou voňavky: príklad jeho spoločnosť nasledovala jednomyselne.

„Chcel som povedať len to“, riekol Scroogeov synovec, „že následok jeho nevrlosti oproti nám a

zdráhanie sa, aby sa zaveselil medzi nami, je mojím domnením ten, že pripravil sa o niekoľko radostných okamihov, ktoré by mu neboli bývaly na škodu. Myslím, že pripravil sa o veselých spoločníkov, nežli mu môžu byť jeho vlastné myšlienky v plesnej pišárskej alebo v špinavom byte. Umienil som si ponúknut mu takej príležitosti každý rok, už či sa mu to líbi alebo nie, lebo mne ho je líto. Môže on pre mňa nadávať na Vianoce do smrti, predsa raz musí mať o nich lepší náhľad — o to sa postarám —, keď uvidí, že prichádzam k nemu s roka na rok v dobrej nálade, so slovami: „Strýčko Scrooge, ako sa máte?“ Keď ho to priviedie čo len na myšlienku, aby svojmu biednemu sluhovi zanechal päťdesiat funtov, i to je niečo. Tuším, včera trafil som ho do živého.“

Teraz bol na nich rad smiať sa pri tom nápade, že trafil Scroogea do živého. Ale súc naskrz dobro-myseľný a nedabajúc mnoho o to, čomu sa smejú, len keď sa vôbec smiali, on dodával im ešte veselosti, majúc starosť o to, aby fľaška kolovala živo.

Po čaji bola hudba. Lebo ich rodina bola muzikálna, a vedeli, že to stojí za niečo, keď zaspievali kolovú pieseň alebo solo, o tom môžete byť ubezpečení: najmä Topper, ktorý bručal bas až milá radosť a nikdy nenavrela mu hrubá žila na čele, ani sa nerozčervenal v tvári pri tom. Scroogeova neter hrala pekne na harfe a medzi inými piesňami zahrala prostý, krátučký spev (nebolo na ňom ničoho: za dve minúty naučili by ste sa ho zahvízdať), ktorý často vyspevovalo ono decko, odchádzajúce spolu so Scroogeom zo súkromného ústavu učebného, jehož spomienky oživil v ňom duch minulých Vianoc. Keď spev tento

znel, všetky veci, ktoré mu duch poukazoval, prišly mu na pamäť; srdce jeho mäklo vždy viac a viac; mysl si, keby ho bol mohol slýchavať častejšie pred rokmi, že si mohol vystopovať radosti života k svojmu blahu vlastnými rukami, bez toho, aby sa utiekal k rýlu hrobárovmu, ktorý zahrabal Jakuba Marleya.

Oni však nevenovali celý večer hudbe. Po chvíli dali sa do hry na zálohy; lebo dobre je byť občas deckom, a najlepším časom k tomu sú Vianoce, keď ich vznešený zakladateľ bol sám deckom. Počkajte! Napred hrali sa o kolembabu. Ovšemže tak. A že Topper mal dobre zaviazané oči, tomu neverím práve tak, ako že ich mal na topánkach. Moja mienka je, že medzi ním a synovcom Scroogeovým bolo dorozumenie a že duch prítomných Vianoc vedel o tom. Ten spôsob, ako chytal onú tlstú sestru v čipkovom límci, bol výsmechom na ľahkovernosť ľudskej prirodzenosti. Svaliac poľrabáč, potkýňajúc sa na stoličkách, búsiac sa do klavíru, zamotajúc sa medzi záclony, všade šiel za ňou, kamkoľvek kročila! On vždy vedel, kde je tlstá sestra. On nechcel lapiť vôbec inú. Keby ste sa boli postavili pred neho (ako niektorí urobili) schválne, bol by sa tváril, že vás chce lapiť, čo by bolo bývalo urážkou vášho dôvtipu, hneď by sa bol obrátil smerom za tlstou sestrou. Ona často vykrikla, že je to nie v poriadku; a vskutku ani nebolo to v poriadku. Ale keď ju konečne dolapil, keď vzdor jej hodvábnemu šelesteniu a rýchlemu unikaniu okolo neho vohnal ju do kúta, kde mu nemohla viac ujsť, tu počinanie jeho bolo veľmi ošklivé. Lebo jeho výhovorka, že ju nepozná, že musí ohmatať jej účes a ďalej presvedčiť sa o jej totožnosti chytením istého

prsteňa a retiazky okolo krku: to bolo ošklivé, hrozné! Niet pochybnosti, že mu povedala svoju mienku o tom, keď nastúpil iný za kolembabu a oni utiahli sa dôverne za záclony.

Scroogeova neter nezúčastnila sa na hre o kolembabu, lež pohodlne sadla si do veľkej stoličky s podnožím v útulnom kútiku, kde duch spolu so Scroogem stá i tesno konča nej. Ale na zálohy hrala sa s ostatnými a milovala svoju lásku k obdivu všetkými písmenami abecedy. Podobne v hre: Ako, Kedy a Kde bola veľmi obratná a k utajenej radosti synovca Scroogeovho úplne zatienila svoje sestry, ačkolvek ony boli tiež vtipné dievčatá, o čom Topper bol by vám vedel povedať. Mohlo tam byť asi dvadsať osôb, mladých i starých, ale všetci brali účasť na hre, a Scrooge taktiež; lebo pohrúžený do toho, čo sa dialo, zabudol, že hlasu jeho nik z nich neslyší, a odpovedal zavše celkom nahlas a k tomu veľmi často správne, lebo najostrejšia ihla, tá najlepšia whitechapelská, nepichla tak do živého, nebola ostrejšou, nežli Scrooge; a zase tupý bol, keď si vzal do hlavy, že bude taký.

Duch veľmi sa tešil, vidiac ho v takom rozmare, a hľadel naň s takou vlúdnosťou, keď ho prosil, ako chlapec, aby mu dovolil ostávať tu, kým sa hostia nerozídu. Ale duch riekol, že sa to nemôže stať.

„Začínajú novú hru“, riekol Scrooge. „Ešte pol hodinky, duchu, len pol hodinky!“

Bola to hra, zvaná Áno a Nie, v ktorej synovec Scroogeov mal si pomyslieť niečo a ostatní museli hádať, čo. Odpoveď jeho na ich otázky bolo jedine Áno alebo Nie, podľa danej otázky. V prudkom ohni otázok, ktorými bol zasypaný, vysvitlo, že si pomyslel

na zviera, živé zviera, skorej odporné zviera, divoké zviera, zviera, ktoré niekdy bručalo a mumlalo a niekedy hovorilo, žilo v Londýne a chodilo po uliciach, neukazovali ho za peniaze a nevodil ho nikto, ani vo zverínci nežilo a nezabíjali ho na mäso, a nebolo ani kôň, ani osol, ani krava, ani býk, ani tiger, ani pes, ani prasa, ani mačka, ani medveď. Pri každej novej otázke, ktorú mu položili, tento synovec prepukal v nový výbuch smiechu; a tak to podráždilo jeho bránicu, že musel vstat s pohovky a dupotal nohami. Nakonec tlstá sestra, upadnúc do podobného stavu, zvolala:

„Už to mám! Ja viem, čo je to, Fricko! Už to viem.“

„Čo teda?“ zvoial Fricko.

„Je to strýc tvoj Scrooge!“

A vskutku bol to on. Údiv bol na to všeobecným pocitom, ačkoľvek mnohí namietali, že odpoveď na otázku: „Je to medveď?“ mala zniesť „Áno“; nakolko odpoveď záporná postačila k tomu, aby odvrátila ich domnienky od mr. Scroogea, jestli prípadne boly by sa braly tým smerom.

„Ten nás dnes hodne pobavil, môžem povedať“, riekol Fricko, „a bol by nevďak od nás, keby sme mu nepripili na zdravie. Tu je práve pohár vareného vína k tomu. Nuž, nech žije strýc Scrooge!“

„Nech žije strýc Scrooge!“ zvolali všetci.

„Veselé Vianoce a šťastlivý Nový rok želám tomu starému, nech je akýkolvek!“ riekol Scroogeov synovec.

„Nechcel prijať toho odo mňa, ale pritom všetkom: nech žije strýc Scrooge!“

Strýcoví Scroogeovi nepozorované bolo tak veselo

a ľahko okolo srdca, že by bol rád odpovedal netušiacej o ňom spoločnosti a ďakoval všetkým neslyšateľným prípitkom, keby mu duch doprial bol času. Ale celý výjav zmiznul s výdychom posledného slova, povedaného synovcom jeho, a on i duch boli zase na cestách.

Videli toho mnoho, zašli ďaleko a navštívili všelijakých ľudí, ale všdycky s dobrým koncom. Duch stál pri posteliach nemocných a oni sa rozveselili; v cudzích zemiach, a v zápäť boli doma; pri ľuďoch zápasiacich, a oni boli trpezliví, kojac sa nádejami; pri chudobných, a oni boli boháči. V chudobínci, nemocnici, žalári, v každom útočišti biedy, kde márny človek v svojom malom, krátkom panstve nevedel dostatočne opevniť dverí a zavieranl ich pred duchom, všade udeľoval svoje požehnanie a učil Scroogea svojím príkazom.

Bola to dlhá noc, jestli to bola len noc; ale Scrooge pochyboval otom, poneváč vianočné sviatky zdaly sa byť stiahnuté do toho času, behom ktorého spolu chodili. Pritom bolo zvláštné, že kdežto Scroogeov zovňajšok ostal uenzmeneným, duch ostarnul, akiste ostarnul. Scrooge pozoroval tú zmenu, ale nikdy nehovoril o tom, kým nevyšli z vianočnej spoločnosti dňotok, a stanúc na voľnom priestranstve, keď sa podíval na ducha, zbadal, že vlasy jeho ošedively.

„Je život duchov taký krátky?“ spýtal sa Scrooge.

„Môj život na tejto zemi je veľmi krátky“, odvetil duch. „Tejto noci sa ukončí.“

„Tejto noci?!“ zvolal Scrooge.

„Dnes o polnoci. Počuj, čas sa blíži.“

V tom hodiny bily tri štvrte na dvanásťu.

„Odpust, jestli mi nenáleží dopytovať sa v tejto veci“, riekoval Scrooge, hľadiac uprene na rúcho duchovo, „ale vidím čosi, čo nenáleží tebe, vykukávať zpod tvojho plášta. Je to noha alebo pazúr?“

„Mohol by to byť pazúr dla mäsa, ktoré je na ňom“, znala smutná odpoveď ducha. „Podívaj sa.“

Zpod záhybov svojho rúcha vytiahol dvoje detí, úbohých, vychrtlých, ustrašených, ošklivých, biedných. Ony klakly k jeho nohám a držaly sa pevne spodku jeho plášta.

„Ó, človeče, hľad ďalšiu! Hľad, hľad sem dolu!“ zvolal duch.

Bol to chlapec a dievčatko. Oba žltí otrhaní, chudí, so zasmušilým, vlčím pohľadom, ale pokorne kľačali pri jeho nohách. Kde spanilá mladosť mala vyplňovať ich líca a farbiť ich najsviežejsou pletou, tu kostnatá, svraštelá ruka akoby staroby štípala ich, šklbala a trhala na handry. Kde anjeli mali sedet na trónoch, tam čerti číhali a mračili sa zúrive. Nijakou zmenou, úpadkom alebo zvrhlosťou ľudskosti, na žiadnom stupni priebehom tajomství zázračného tvorenia nevzniknú obludy také hrozné a strašlivé.

Scrooge zdesene ustúpil nazpäť. Keď mu ich ukázal týmto spôsobom, chcel ho presvedčovať, že sú to hodné deti, ale slová samy poľakaly sa toho, nechcejúc mať účasti na lži, takej ohromne velikej.

„Duchu, sú ony tvoje?“ Scrooge neboli v stave povedať viac.

„Sú to deti človeka“, riekoval duch, pohliadnuc na ne. „A ony vešajú sa na mňa, dovolávajúc sa spravedlivosti proti svojim otcom. Tento chlapec je

Nevedomosť. Toto dievča Núdza. Maj sa na pozore pred nimi, a všetkými ich druhu, ale predovšetkým pred týmto chlapcom sa chráň, lebo na jeho čele vidím napísané, čo je zvané Osudom, leda by sa písmo smazalo. Odtajte to!“ zvolal duch, vypnúc ruku smerom k mestu. „Utrhajte tým, ktorí vám to hovoria! Uznajte to k vôle svojim strašnýckym zámerom, a učinťte ešte horší! A očakávajte konca!“

„Niet pre nich útočišťa alebo pomoci?“ zvolal Scrooge.

„Nemáme snáď žalárov?“ riekoval duch, obrátiac proti nemu naposledy jeho vlastné slová. „Nemáme kázníc?“

Hodiny bily dvanásť.

Scrooge obzeral sa za duchom, a nevidel ho viac. Keď posledný úder odznel, spomenul si na predpovedanie starého Jakuba Marleya, a pozdvihnuť oči, uzrel slávnostný zjav, prichádzajúci k nemu zastrene a zakuklene, ako hmla, plúžiaca sa po zemi.

Verš IV.

Posledný z trojice duchov.

Zjav blížil sa pomaly, vážne a mlčky. Keď prišiel bližšie k nemu, Scrooge padol na kolená, lebo v samom povetri, ktorým sa tento duch pohyboval, zdalo sa, že šíri zasmušlosť a tajomnosť.

Odvetý bol v dlhom čiernom rúchu, ktoré zahalovalo jeho hlavu, tvár i postavu, a ničoho nebolo vidieť zpod neho, okrem vystrčenej ruky. Keby nie

tá, ľažko by bolo bývalo rozoznať postavu jeho od tmy, ktorou bol obklúčený.

Ked' stál pri ňom, cítil, že je veľký a statný a že jeho tajuplná prítomnosť naplňovala ho slávnostnou hrôzou. Viac ničoho nevedel, lebo duch ani nehovoril, ani sa nehýbal.

„Stojím pred duchom budúcich Vianocí?“ riekoval Scrooge.

Duch neodpovedal, lež kynul rukou vpred.

„Mieniš mi ukázať tiene vecí, ktoré sa nestaly, ale stanú sa v budúcom čase?“ pokračoval Scrooge.
„Je tomu tak, duchu?“

Vrchná časť odevu stiahla sa do záhybov na okamih, ako by duch naklonil bol hlavu. To bolo jedinou odpoveďou na otázku Scroogea.

Ačkoľvek už medzitým zvykol na spoločnosť mátoh, Scrooge ľakal sa tejto zamiklej postavy v takej miere, že kolená pod ním sa triasly, a cítil, že ľažko mu je stáť na nohách, ked' sa chystal ísť za ňou. Duch postál na okamih, ako by pozoroval jeho stav duševný a chcel mu dožičiť času na zotavenie.

Ale na Scroogea malo to ešte horší účinok. Akási neurčitá, neznáma hrúza prenikala ho pri tej myšlienke, že za onou umrlčou plachtou príšerné oči upierajú sa na neho, kdežto jeho zrak, akokoľvek sa namáhal, nemohol vidieť ničoho, okrem mátožnej ruky a množstva čiernych záhybov.

„Duchu budúcnosti!“ zvolal on, „teba bojím sa väčšmi, nežli zjavov, ktoré som už videl. Ale poneváč viem, že tvojím zámerom je, viesť ma k dobrému, a nakoľko dúfam, že budem žiť, aby bol zo mňa iný človek, než dosiať, som prichystaný nasledovať ťa a

konám to s povlačným srdcom. Ty neprehovoríš ko mne?“

Duch nedal mu odpovede. Ruka ukazovala rovno k predu.

„Ved' ma!“ riekol Scrooge. „Ved' ma! Noc ubieha rýchlo, a pre mňa je ten čas drahocenným, to viem. Ved' ma, duchu!“

Plaziac sa, zjav odchádzal preč, ako bol prišiel k nemu. Scrooge stúpal v tôni jeho odevu, ktorá, zdalo sa mu, že ho dvíha a unáša preč.

Nezdalo sa, že by boli vkročili do City, lebo skorej, ako by mesto bolo vyrástlo zo zeme okolo nich a uzavrelo ich medzi seba. Octli sa oni v srdci mesta, na burse medzi kupci, ktorí behali sem a tam, štrkali peniazmi vo svojich vreckách, shovárali sa v skupinách, hľadeli na svoje hodinky a zamyslene pohrávali si s velikými pečatnými prsteňmi na nich, ako to Scrooge inokedy často vídaval.

Duch zastal si pri malom krúžku kupcov. Spozorujúc, že ruka ukazuje na nich, Scrooge pristúpil, aby počúval ich rozhovor.

„Nie“, riekol veľký, tučný muž s ohromným podbradkom, „o tom málo čo viem povedať. Len toľko viem, že umrel.“

„Kedy umrel?“ spýtal sa iný.

„Tuším, minulej noci.“

„Nuž, a čože mu bolo?“ spýtal sa tretí, berúc hrozne veľkú štipku tabaku z neobyčajne veľkej tabatierky. „Myslel som, že ten nikdy nezomre.“

„Boh zná“, odvetil prvý a zívnul.

„Čo urobil so svojimi peniazmi?“ spýtal sa pán červenej tváre s visiacim výrastkom na konci nosa, ktorý sa kýval, ako lalok moriaka.

„Nepočul som ničoho o tom“, riekoľ muž s veľkým podbradkom a zívnul opäť. „Zanechal ich akiste spoločnosti. Mne ich nezanechal. To jediné viem s istotou.“

Tento vtip priyatý bol so všeobecným smiechom.

„Pravdepodobne bude to veľmi lacný pohreb“, riekoľ ten samý, „lebo, na moj’ pravdu, nepoznám človeka, ktorý by šiel naň. Ledaže my by sme šli hromadne a niektorí ochotníci.“

„Ja by som šiel, jestli dajú niečo na posilnenie“, poznamenal pán s výrastkom na nose. „Lebo mňa musia hostiť, ak mám tam byť.“

„Opäť smiech.

„Nuž, ja som teda najmenej sebecký medzi vami“, riekoľ prvý, „lebo čiernych rukavičiek nikdy neno-sievam a na kary tiež nechodievam. Ale zato na pohreb pôjdem, jestli pôjdu aj iní. Keď tú vec dobre uvažujem, ešte by som uveril sám sebe, že som bol najlepším jeho priateľom; lebo obyčajne zastali sme a poshovárali sme sa, kedykoľvek sme sa stretli. S Bohom! S Bohom!“

Hovoriaci a poslúchajúci roztratili sa a prešli k iným skupinám. Scrooge znal tých ľudí i pozrel na ducha, ako by žiadal vysvetlenie.

Duch vznášal sa ďalej na ulicu. Jeho prst uka-zoval na dve osoby, ktoré sa stretly. Scrooge naslú-chal znova, domnievajúc sa, že tu najde vysvetlenie.

I týchto ľudí zoal celkom dobre. Boli to kupci, veľmi bohatí a veľmi vlivní. Jeho snahou bývalo vždy, aby si získal vážnosť u nich: v záležitostach obchod-ných totižto, výlučne v záležitostach obchodných.

„Ako sa máte?“ riekoľ jeden.

„Ako sa vy máte?“ odvetil druhý.

„Dobre!“ riekoval prvý. „Došlo konečne i na toho starého lakovca, počuli ste?“

„Počul som“, odvetil druhý. „Zima je, čo?“

„Tak má byť na Vianoce. Nekázavate sa na korčulách?“

„Nie, nie. Mám iné starosti. S Bohom!“

S tým skončili rozhovor. Tak sa stretli, tak shovárali, i rozíšli sa.

Scrooge zprvu náklonný bol k údivu, že duch prikľadá dôležitosť rozhovorom, zdanlive takým jalovým; ale cit jeho hovoril mu, že v nich musí byť skryty smysel, i začal rozmýšľať, čo by to mohlo byť. Ztažka býva dalo myšľať, že sa ony vzťahovaly na smrť Jakubovu, jeho starého spoločníka, lebo to náležalo minulosti, a ríšou tohto ducha bola budúcnosť. Ani na nikoho iného, jemu blízkeho nemohol myšľať, na ktorého daly by sa vzťahovať. O tom niet pochybnosti však, na kohokolvek by ich vzťahoval, že v nich bolo ukryté mravné naučenie k jeho vlastnej náprave; i umienil si, že každé slovo, ktoré slyšal, a každú vec, ktorú videl, dobre si zapíše do srdca; a nadovšetko pozorovať bude svoj vlastný tieň, keď sa objaví. Lebo očakával, že chovanie sa jeho budúceho Ja podá mu potrebné vysvetlenie a rozlúšti túto nesnadnú hádanku.

Už na burse obzeral sa po svojej vlastnej podobe; ale iný muž stál v jeho obvyklom kúte, ačkolvek hodiny ukazovaly onen čas dňa, keď on býval tam, nevidel svojej vlastnej podoby v zástupe, ktorý sa tlačil cez bránu. Ale to ho málo prekvapilo; lebo už dlhšie zaoberal sa tou myšlienkovou, že zmení spôsob

života, i mysel teda a dúfal, že uzre teraz prevedenie svojho znovuzrodeného úmyslu.

Spokojne a temne stál vedla neho zjav s vystretou rukou. Keď precítnul zo svojej zamyslenosti, zdalo sa mu, podla zvratu ruky a postavenia ducha oproti nemu, že neviditeľné oči upierajú sa na neho. Pritom sa zachvel a mráz prebehol po ňom.

Opustiac obchodnícku štvrt, zašli do zapadnej časti mesta, kde Scrooge predtým nikdy nebýval, ačpráve znal jej polohu a zlú povest. Ulice boly špinavé a úzke; domy a krámy biedne; ľudia polonahí, opilí, bosí a oškliví. Uličky a priechody, podobné kloakám, chrlili zo seba odporný zápach, špinu a ľudstvo do špinavých ulíc; celá štvrt dusila sa v hriechoch, škváre a biede.

Hlbšie v tomto bŕlohu zlopovestnej luzy stál nízky, mračný chrám, pod strechou, vytrčenou do ulice, kde predávali železo, handry, flaše, kosti a všelijaké zaválané odpadky. Vnútri na podlahe ležaly na hromadách hrdzavé klúče, klince, retaze, závesy, pílniky, vážky, závažia a staré železo všelijakého druhu. Tajomstvá, ktoré vypátrať nikomu by sa nechcelo, rodily a skrývaly sa tu pod horami odporných handier, homadami zkazenej mastnoty a mohylami kostí. Medzi týmto tovarom, s ktorým kupčil, sedel pri piecke na drevené uhlie, postavenej zo starých tehál, šedivý, asi sedemdesiatročný šibal, ktorý sa zastrel pred chladným povetím vonku rasnatou prieponou zo všelijakých strapov, navešaných na žinke, a kúril zo svojej fajočky s pravou rozkošou tichého pohodlia.

Scrooge a zjav zastali pred týmto mužom, práve keď akási ženská s veľkým batohom vklzla do krámu.

Ale sotva vošla dnu, keď druhá ženská s podobným bremenom vkročila za ňou, a za touto v päťtach prišiel mužský v obnosenom, čiernom odeve, ktorý nie menej zarazil sa pri pohlade na ňu, ako obe ženy, poznajúc sa navzájom. Po krátkej chvíli tichého údivu, na ktorom bral účasť i starec s fajočkou, všetci traja dali sa do smiechu.

„Kto by si bol pomyslel, že umývačka mŕtvol bude tu prvá!“ zvolala tá, ktorá vstúpila prvá. „Kto by bol povedal, že opatrovница nemocných bude tu druhá, a že sluha z pohravného závodu bude tu tretí! Hľad, starý Joe, aká to náhoda! Sídeme sa tu všetci traja, bez toho, že by sme sa boli dohovorili!“

„Nemohli ste sa síť na lepšom mieste“, rieko starý Joe, vynúc fajku z úst. „Podte do salonu. Vy máte na to právo od dávna, to viete, a tí druhí dvaja tiež nie sú cudzí. Počkajte, kým zavrem dvere na kráme. Ó, ako vŕzgajú! Tuším, že v celom kráme niet druhého kusa železa takého hrdzavého, ako závesy na nich, a viem iste, že niet tu takých starých kostí, ako sú moje. Haha! My všetci zodpovedáme svojmu povolaniu a pristaneme jeden k druhému. Podte do salonu. Hybajte!“

Salon bol priestor za prieponou z handier. Starec popravil oheň starým pripínadlom na koberce, a utrúč čmudiaci knôt lampy (lebo bol večer) drevenou násadkou z fajky, vzal ju zase do úst.

Medzitým ženská, ktorá dosiaľ prehovorila, hodila svoj batoh na podlahu a sadla si na stoličku spôsobom drzým, a podoprúc sa laktami o kolená, hľadela na druhých dvoch so smelou vyzývavostou.

„No, aký rozdiel v tom, aký rozdiel, pani Dil-

berová?“ riekla ženská. „Každý človek má právo starat sa o seba. On to vždy robil!“

„To je ovšem pravda“, riekla opatrovnica. „A nik viac, než on.“

„Čo teda hľadíte, ako by ste sa lakali, osoba? Kto je múdrejší? Domnievam sa, že preto nevydobeme si oči jeden druhému?“

„Zaiste nie!“ riekla pani Dilberová a mužský razom. „Dúfam, že nie.“

„Nuž teda dobre!“ zvolala ženská. „Vec je odbavená. Komu stala sa krivda tým, že ztratilo sa trochu týchto vecí? Mŕtvemu, tuším, nie.“

„Ovšem, že nie“, riekla mrs. Dilberová so smiechom.

„Jestli ich chcel zachovať i po smrti, starý lakomec“, pokračovala ženská, „prečo nežil riadnym spôsobom? Keby bol žil prirodzene, bol by mal niekoho, kto by bol dohliadal okolo neho, keď ho smrť zachvátila, miesto aby osamelý vydal ducha na posteli.“

„To je najpravdivejšie slovo, aké som kedy počula“, riekla mrs. Dilberová. „To je jeho osud.“

„Lutujem, že osud neboli trochu ľahší“, odvetila ženská. „A ono bolo by sa tak stalo, budete ubezpečení, keby som bola mala prístupu k iným veciam. Rozviažte batoh, starý Joe, a povedzte, kolko je to hodno. Povedzte bez okolkov. Ja sa nebojím, že som prvá, ani sa neľakám, že títo vidia to. My sme veľmi dobre vedeli, že sme mali starosť o seba, ešte nežli sme sa stretli tu, to je isté. To je nie hriech. Rozviažte batoh, Joe.“

Ale zdvorilosť jej priateľov nechcela toho do-

pustiť a mužský v ošumelom čiernom odeve, vstúpiac prvý do ohňa, rozložil svoju veteš. Nebolo toho mnoho. So dve pečiatky, rúčka na tužky, pári gombičiek do košeľa a ihlica do kravaty nevelkej ceny, to bolo všetko. Starý Joe každú vec osobitne preskúmal a ocenil, načo obnos, ktorý hodlal dať za ňu, napísal na stenu a spočítal dohromady, keď videl, že viac toho už nenasleduje.

„Toto je váš účet“, riekoval Joe, „a nedám viac ani haliera, keby ste ma šli na kusy rozsekáť. Kto nasleduje teraz?“

Mrs. Dilberová bola nasledujúca. Mala obliečky na periny, uteráky, niekoľko kusov odeve, dve staromódne strieborné lyžičky k čaju, klieštiky na cukor a niečo z obuve. Jej účet vetešník naznačil na stenu tým samým spôsobom.

„Dámam vždycky dávam príliš mnoho. To je moja slabosť, a tým spôsobom vyjdem ešte na mizinu“, riekoval starý Joe. „Toto je váš účet. Jestli budete žiadať o halier viac a nechcela by ste povoliť, k svojmu žiaľu bol by som tak smelý strhnúť vám pol koruny.“

„A teraz rozviažte môj batoh, Joe“, riekovala prvá ženská.

Joe kľakol na zem, aby ho pohodlnejšie rozbalil, a keď rozviazal množstvo uzlov, vytiahol z neho veľký, tažký závitok akejsi tmavej látky.

„Čo toto má byť?“ riekoval Joe. „Opony nad posteľ?“

„Ach!“ odvetila ženská so smiechom, nahýbajúc sa so založenými rukami na kolená. „Opony nad posteľ!“

„Tuším, vy ste ich sobrala, krúžky a ostatok, keď ešte ležal na posteli?“ riekoł Joe.

„Tak je“, odvetila ženská. „Prečo by nie?“

„Vám je súdeno stať sa boháčkou“, riekoł Joe, „a doista nemenie vás to.“

„Veruže nebudem skrývať ruky za chrbát, keď stačí ich natiahnuť, aby som dostala niečo; a k vôle takému človeku, ako to bol! To nie, Joe“, odvetila ženská chladno. „Hľadte, aby vám nekvaplo oleja na vlnenú prikrývku.“

„Jeho prikrývku?“ opýtal sa Joe.

„Prirodzene, na čiu že?“ odvetila ženská. „On bez toho už neprestydne, buďte ubezpečený.“

„Dúfam, že neumrel na nejakú nákažlivú nemoc? Čo?“ riekoł starý Joe, zastanúc v svojej práci a podívajúc sa na ňu.

„Toho sa vy nelakajte“, odvetila ženská. „Natoľko nebola mi milou jeho spoločnosť, aby som sa motala okolo neho k vôle takýmto veciam v podobnom páde. Ach! môžete vy hľadef čez tú košeľu, kým vás oči rozbolia, lebo nenajdete v nej dierky, ani prešúchaného miestočka. To bola jeho najlepšia košeľa, a k tomu jemná. A boli by ju zkazili, nech mňa nieto pri tom.“

„Ako to mienite, že zkazili?“ opýtal sa starý Joe.

„Chceli mu ju obliecť do hrobu, vskutku“, odvetila ženská so smiehom. „Ktorýsi blázon prišiel na tú myšlienku, ale ja som ju zase svliekla s neho. Jestli kartún nie je dobrý k takému cielu, teda k ničomu nie je dobrý. Ten najlepšie pristane mŕtvemu telu. Ošklivejšie nemohol už vyzerat, ako v ňom.“

Scrooge s hrôzou naslúchal rozhovor. Ako sedeli

v hromádke okolo svojej koristi pri slabom svetielku, ktoré dávala lampa starého muža, pozoroval ich s odporom a osklivostou, ktorá sotva by bola väčšia, keby to boli bývali necudní duchovia, ťahajúci sa o samú mŕtvolu.

„Hahaha!“ zasmiala sa tá istá ženská, keď starý Joe, vytiahnuc svoje flanelové vrecúško s peniazmi, vyčítal každému obnos náležitý na zem. „Toto je konec všetkého, vidíte? Každého odpudzoval od seba, kým bol živý, aby sme my mali zisk z jeho smrti. Hahaha!“

„Dúchu!“ riekol Scrooge, chvejúc sa od piat až po blavu. „Badám, badám. Prípad tohoto nešťastného človeka mohol by byť mojím vlastným. Život môj teraz smeruje k tomu koncu. Milostivý Bože, čo je to?“

Strhol sa hrôzou, lebo výjav sa zmenil, a teraz takmer dotýkal sa posteľ, pustej a bez opon, na ktorej pod hrubým pokrovcom ležalo čosi zabaleného, čo trebárs bolo nemé, hlásalo o sebe rečou úžasnou.

Izba bola veľmi tmavá, priliš tmavá, než aby náležite bolo možno pozorovať v nej niečo, ačkolvek sa Scrooge dosť obzeral na všetky strany, pudný tajomnou zvedavosťou, aby poznal, čo je to za izba. Matné svetlo z vonku padalo rovno na postel: a na nej ležalo ozbíjané a okradnuté, nestrážené, neopla-kávané telo onoho muža.

Scrooge podíval sa na ducha. Jeho strnulá ruka ukazovala na hlavu. Prikryvadlo bolo tak nedbale zatiahnuté, že najmenšie dotknutie, jedinký pohyb Scroogeovho prsta mohol odhaliť tvár. I pomýšľal na to, cítil, ako snadno je to urobiť, a pudilo ho k tomu;

ale nemal v sebe viac sily odtiahnuť príkryv, nežli preč poslať od seba ducha.

Ó, ty chladná, strnulá, hrozná smrť, postav tu svoj oltár a vystroj ho všetkými hrôzami, ktoré sú k tvojim službám: lebo toto je tvoja ríša! Lež na milovanej, ctenej a váženej hlave nemôžeš vláska skriviť vedľa tvojho úmyslu, alebo zohyzdiť jediný tah tváre. Nie preto, že ruka je fažká a padá nadol, keď je opustená; nie preto, že stíchllo srdce i tepna, ale poneváč ruka bola otvorená, štedrá a poctivá, srdce statočné, teplé a nežné a tepna ľudská. Tni, tieňu, tni! A viď, ako vytreskujú jeho dobré skutky z rany, aby zasialy svet životom nesmrteľným!

Nijaký hlas nehovoril tieto slová do ucha Scroogeovho, a predsa počul ich, keď pozrel na postel. Dumal o tom, keby tento človek mohol byť vzkriesený, čo by asi bolo jeho prvou myšlienkovou? Lakomosť, zatvrdlosť, ziskuchtivé starosti? Veď ho ony doviedly k bohatému koncu života?

Ležal v tmavom, pustom dome, a nebolo tu muža, ani ženy alebo decka, ktorí by rieksli: on bol láskavý ko mne v tomto alebo onom, a k vôle pamiatke toho láskavého slova budem tiež láskavý k nemu. Mačka škriabala na dvere a pod krbom bolo počuť zvuk ohlodávajúceho potkana. Čo hľadali v sieni smrti a prečo boli takí nespokojní a pobúrení, Scrooge nedovážil sa myslieť o tom.

„Duchu!“ riekol, „toto je úžasné miesto. Opuštiač ho, nespustím sa jeho ponaučenia, ver mi. No, podme už!“

Duch nehybným prstom ukazoval ešte vždy na hlavu.

„Rozumiem ti“, riekoval Scrooge, „a urobil by som to, keby som mohol. Ale nemám vlády na to, duchu! Nemám vlády na to.“

Opäť zdalo sa, že hľadí na neho.

„Jestli je tu niekto v meste, ktorého srdce pohlo sa pri smrti tohoto muža“, riekoval Scrooge, zmučený dokonale, „ukáž mi ho, duchu, prosím fa o to!“

Zjav rozostrel na okamih svoje tmavé rúcho pred neho, ako krýdla, a keď ho odtiahol, odhalil izbu pri dennom svetle, kde bola matka s detmi.

Čakala na kohosi s úzkostlivou túhou, lebo chodila hore-dolu po izbe; pri každom zvuku strhávala sa, pozerala von oknom, hľadela na hodiny, chytala sa šitia, ale nadarmo; krik jej baviacich sa detí bol jej neznesiteľným.

Konečne bolo počuť dlho očakávané klopanie na dverách. Bežala k nim a stretla manžela; tvár jeho bola ustarostená a smutná, ačkolvek bol ešte mladý. V nej zračil sa teraz zvláštny výraz: akási vážna radosť, za ktorú sa hanbil a usiloval sa premôcť ju.

Prisadol k obedu, ktorý čakal bol na neho k ohňu pristavený, a keď sa ho spýtala bojazlive, čo nového (urobila to len po dĺhom mlčaní), on zdal sa byť v nesnádzach, čo odpovedať.

„Dobrá novina, či zlá?“ riekla ona, aby mu pomohla.

„Zlá“, odvetil on.

„Sme zničení úplne?“

„Nie. Máme ešte nádej, Karolína.“

„Jestli on dá sa obmäkčiť“, riekla s podivením, „teda máme! Niet príčiny zúfať, jestli stal sa taký zázrak.“

„Na to je pozde, aby sa dal obmäkčiť“, riekol jej manžel. „On umrel.“

Ona bola krotká a trpelivá žena, jestli tvár jej hovorila pravdu; lež ona bola povdačná za to v srdci, i riekla to s rukami sopätými. V nasledujúcom okamihu prosila Boba za odpustenie, a trápilo ju to. Ale to prvé bolo hnútím jej srdca.

„Čo podnapilá žena, o ktorej som ti hovoril včera večer, povedala, keď som chcel ísť k nemu a prosiť týždeň shovenia, a čo som pokladal vtedy za púhu výhovorku, aby ma ódbyli, ukázalo sa, že bola číra pravda. Nielen že bol ľažko nemocný, ale on už umieral.“

„Na koho prejde nás dlh?“

„Neviem. Ale do toho času musíme prichystať peniaze, a jestli by sme ich nesohnali, bolo by to skutočne nešťastím pre nás, keby sme dostali v jeho dedičovi takého nemilosrdného veriteľa. Tejto noci môžeme spať s ľahkým srdcom, Karolína.“

Áno, nech tam tajili, ako chceli, srdcia ich boli ľahšie. Obličaje detí, ktoré, shluknúc sa okolo nich, naslúchaly, čomu tak málo rozumely, boli jasnejšie; celý dom stal sa šťastnejším smrťou tohto muža! Jediný, touto udalosťou spôsobený pocit, ktorý mu duch mohol ukázať, bol pocit radosti.

„Rád by som videl nejaké nežné hnútie, spojené so smrťou“, riekol Scrooge, „lebo ináč tmavá izba, duchu, ktorú sme len práve teraz opustili, bude mi na veky pred očima.“

Duch viedol ho čez mnoho ulíc, ktorými často kráčaval; idúcky Scrooge obzeral sa sem i ta, mysliac, že uzre niekde seba, ale nikde ho nebolo vidieť.

Vstúpili do domu úbohého Boba Cratchita a našli matku s defmi, sediacich pri ohníku.

Sedeli ticho, mlčali. Škreklaví malí Cratchitovia boli zamíkli, ako sochy, a sediac všetci v jednom kúte, hľadeli na Petra, ktorý mal knižku pred sebou. Matka a jej dcéry šily. Ale pohrúžené boly v mlčaníe.

„... , A vezmúc decko, postavil ho uprostred nich“

Kde počul Scrooge tieto slová? Snáď len nie vo sne? Chlapec ich musel čítať v knižke, keď on a duch prekračovali prah. Prečo nečítal ďalej?

Matka položila šitie na stôl a zakryla si tvár rukou.

„Táto farba kazí moje oči“, riekla.

„Farba? Ach, úbohý Tiny Tim!“

„Teraz mi je zase lepšie na ne“, riekla Cratchitova žena. „Svetlo ich oslabuje, a za svet by som nechcela, aby videl, keď príde váš otec domov, že mám slabé oči. Čo chvíla musí tu byť.“

„On mal už tu byť“, odvetil Peter, zavrúc knižku. „Ale zdá sa mi, matka, že týchto pári posledných večerov kráčava trochu pomalšie.“

A zase sedeli mlčky. Konečne prehovorila spokojným, veselým hlasom, ktorý sa len raz zachvel:

„Viem — viem, že s Tiny Tinom na pleciach vedel on hodne bežať.“

„Ach, áno“, zvolal Peter. „áno!“

„Ach, áno!“ zvolal druhý a za ním všetci.

„Ale on bol ľahučký“, doložila matka, zahľadiac sa na svoju prácu, „a otec miloval ho tak veľmi, že mu to nebolo obťažné. A hla, váš otec je už predo dvermi!“

I bežala mu v ústrety, a malý Bob v svojom žiali — bolo mu ho treba, chudákovi — vstúpil dnu. Čaj už pripravený čakal na neho, a oni všetci pretekali sa, ktorý by mu pritom viac poslúžil. Potom oba malí Cratchitovia vyliezli na jeho kolená a pritisli svoje malé tváričky k jeho líciam s oboch strán, ako by mu chceli povedať: „Netráp sa preto, tatíčku! Nebuď smutný!“

Bob rozveselil sa medzi nimi a hovoril živo s celou svojou rodinou. Prezeral šitie na stole a chválil usilovnosť a pospech mrs. Cratchitovej i dievčeniek. Povedal, že budú s tým hotové hodne prvej, než do nedele.

„Do nedele! Bol si tam dnes, Robert?“ riekl jeho žena.

„Áno, moja drahá“, odvetil Bob. „Škoda, že es nemohla byť ty tam. Bolo by ťa potešilo, keby si bola videla, aké je to zelené miestočko. Ale uvidíš ho často. Slúbil som mu, že prídem ta v nedelu. Moje drahé, drahé decko!“ zvolal Bob. „Moje drahé decko!“

Razom ho celého premohlo. On nemohol za to. Keby bol mohol, medzi ním a jeho deckom bola by bývala väčšia medzera, nežli aká bola.

Bob opustil izbu a vyšiel hore schodmi do miestnosti, ktorá bola jasne osvetlená a pristrojená viačne. Stála tam stolička pri samom diefati a boli vidné stopy, že pred chvíľou bol tam ktosi. Úbohy Bob sadol si na ňu, a keď trochu porozmýšľal a utísil srdce svoje, pobozkal maličkú tvár. Smieril sa s tým, čo sa stalo, a sišiel dolu zase celkom šťastný.

Posadali si okolo krbu a shovárali sa; dievčatá

a matka šily ďalej. Bob rozprával im o neobyčajnej láskavosti synovca Scroogeovho, ktorého snáď jediný len raz videl a ktorý, keď sa s ním dnes stretol na ulici a on videl, že hladí trochu — „viete, tak trochu zroneno“, riekol Bob —, opýtal sa ho, čo ho potkalo, že je taký smutný. „Načo“, riekol Bob, „lebo on je ten najvlúdnejší pán, akého ste kedy poznali, rozpovedal som mu vec. — Je mi vás zo srdca lúto, mr. Cratchit, — riekol mi, — i vašej dobrej manželky. — Mimochodom rečeno, ako to on vedel, neviem sám.“

„Čo vedel, môj drahý?“

„Nuž, že si dobrá manželka“, odvetil Bob.

„To vie každý“, riekol Peter.

„Výtečne si poznamenal, syn môj!“ zvolal Bob. „Dúfam, že každý. Zo srdca mi lúto vašej dobrej manželky, riekol mi. Jestli môžem vám byť v niečom na pomoci, — riekol, podávajúc mi svoju navštívenku, — tu máte moje obydlie. Prosím, príďte ko mne. — Nuž“, zvolal Bob, „nie tak preto, že by mohol vykonat niečo pre nás, ako pre jeho láskavý spôsob potešil som sa tak veľmi. Zdalo sa skutočne, ako by bol znal nášho Tiny Tima a cítil s nami.“

„Zaiste je on dobrá duša!“ riekla mrs. Cratchitová.

„Bola bys' o tom istejšia, moja drahá“, odvetil Bob, „kebys' ho videla a hovorila s ním. Neprekva-pilo by ma najmenej — daj pozor, čo hovorím! — keby opatril Petrovi lepšie postavenie.“

„Počuješ, Petrík?“ riekla mrs. Cratchitová.

„Potom Peter bude si hľadať ženu“, zvolalo jedno z dievčať, „a zavedie si vlastnú domácnosť.“

„Daj mi s tým pokoj!“ odvrkol Peter, uškľabiac sa.

„Dnes - zajtra mohlo by sa to stať“, riekoł Bob, „ačkolvek na to má dosť času, moja drahá. Ale ačkolvek a kedykolvek sa rozlúčime, som presvedčený, že nikto z nás nezabudne na úbohého Tiny Tima, alebo na prvé lúčenie, ktoré nastalo medzi nami.“

„Nikdy, otec!“ zvolali všetci.

„A ja viem“, riekoł Bob, „ja viem, moji drahí, že keď si spomenieme, aký býval on trpelivý a krotký, ačkolvek bol maličký, maličké decko, nepohádame sa tak ľahko medzi sebou a nezabudneme na Tiny Tima, urobiac tak.“

„Nie, nikdy, otec!“ zvolali opäť všetci.

„Teraz som šťastný človek“, riekoł malý Bob, „veľmi šťastný!“

Mrs. Cratchitová pobozkala ho, i dcéry ho pobozkaly, i oba malí Cratchitovia ho pobozkali, a Peter s otcom potriasli si ruky. Duchu Tiny Tima, tvoja detská bytosť bola z Boha!

„Zjave“, riekoł Scrooge, „čosi mi hovorí, že okamih nášho lúčenia sa priblížil. Viem to, ale neviem, ako. Povedz mi, kto bol ten muž, ktorého sme videli mŕtveho?“

Duch budúcich Vianoc viedol ho, ako predtým — trebárs v rozdielnom čase: ako vôbec v týchto posledných videniach nezdalo sa byť nijakého poriadku, leda toho, že boli v budúcnosti — kde sa kupci schádzali, ale neukázal mu jeho samého. Duch nesdržoval sa k vôle ničomu, lež bral sa rovno ďalej, ako by k tomu očakávanému miestu, dokial ho Scrooge nepožiadal, aby poshovel na chvílu.

„Tento dvor“, riekoval Scrooge, „čez ktorý pospiechame teraz, býval miestom mojich obchodných klopôt, a býval ním dlhé časy. I dom vidím. Ukáž mi, čím budem v budúcich dňoch!“

Duch zastal; ruka jeho ukazovala inde.

„Dom stojí tamto“, zvolal Scrooge. „Prečo ukazuješ stranou?“

Neuprositeľný prst nezmenil smer.

Scrooge pospiechal k oknu svojej pisárne a podíval sa dovnútra. Bola to ešte pisáreň, ale nie jeho. Náradie nebolo to samé, a osoba, sediaca na stoličke, nebol on. Zjav ukazoval prstom, ako predtým.

Pripojil sa zase k nemu, a diviac sa, prečo a kam idú, nasledoval ho, kým došli k železnej ohrade. Tu zastal, aby sa poobzeral prv, nežli vstúpia dnu.

Bol to hrobitov. Teda tu ležal pod zemou ten úbohý muž, jehož meno mal teraz zvediet. Miesto bolo jeho dôstojné. Uzavreté domami; zarastené trávou a burinou, ktoré braly silu zo smrti a nie života vzrastu; preplnené príliš mnohými hrobmi, sýte ne-miernou hltavostou. Veru dôstojné jeho miesto!

Duch stál medzi hrobmi a ukazoval na jeden z nich. Trasúc sa, Scrooge pristúpil k nemu. Zjav bol docela taký, ako predtým, ale on s hrôzou badal nový výraz v jeho vznešenej podobe.

„Prv, než pristúpim ku kameňu, na ktorý ukazuješ“, riekoval Scrooge, „odpovedz mi na jednu otázku. Sú toto tiene vecí, ktoré budú, alebo sú to tiene vecí, ktoré len môžu byť?“

Duch ešte vždy ukazoval dolu na hrob, pri ktorom stál.

„Dráha človeka smeruje k istému cielu, ktorý

pri vytrvalosti musí obsiahnuť“, riekoł Scrooge. „Ale keď opustí dráhu, mení sa i cieľ. Povedz, je tomu tak, čo mi ukazuješ?“

Duch stál nehybne, ako vždy.

Scrooge blížil sa k nemu, trasúc sa na celom tele, a sledujúc jeho prst, čítal na kameni zanedbaného hrobu svoje vlastné meno: Ebenezer Scrooge.

„Ja som ten muž, ktorý ležal na onej posteli?“ zvolal, padnúc na kolená.

Prst ukazoval od hrobu k nemu a opäť nazpäť.

„Nie, duchu! Ó, nie, nie!“

Prst ostal nehybný.

„Duchu!“ zvolal Scrooge, zachytiač sa pevne jeho rúcha. „Počuj ma! Už nie som taký človek, aký som bol. Nechcem byť takým človekom, akým som býval pred touto zmenou. Načo mi ukazuješ toto jestli niet viac nádeje pre mňa?“

Ruka ako by sa bola zachvela po prvý raz.

„Dobrý duchu“, pokračoval Scrooge, kľačiac pred ním na zemi, „tvoja prirodzenosť ujme sa ma i slútuje sa nado mnou. Ubezpeč ma, že môžem ešte zmeniť tiene, ktoré si mi ukázal, keď zmením život.“

Dobrotivá ruka triasla sa.

„Budem si ctíť v srdci Vianocí a nezameškám oslávit ich každoročne. Budem žiť v minulosti, prítomnosti i budúcnosti. Nech pôsobia vo mne duchovia všetkých troch dôb. Nezavrem srdce svoje pred ich naukami. Ó, povedz mi, že môžem sotref nápis s tohto kameňa!“

V svojich mukách chytil príšernú ruku. Ruka namáhala sa, aby sa osvobodila, ale on bol silný

v svojich prosbách, i zadržal ju. Duch ešte silnejší, odsotil ho.

Spínajúc ruky k poslednej prosbe, aby odvrátený bol jeho osud, videl, že rúcho a postava zjavu mení sa. Scvrknul sa, klesol a zmenšil sa na peľasť posteľe.

Verš V.

Konec.

Áno, a bola to peľasť na jeho vlastnej posteli! Posteľ bola jeho, izba tiež jeho vlastná. A čo bolo najväčšie šfastie, budúcnosť náležala jemu, aby sa napravil v nej.

„Budem žiť v minulosti, prítomnosti i budúcnosti!“ opakoval Scrooge, vyliezajúc z posteľe. „Nech pôsobia vo mne duchovia všetkých troch dôb. Ó, Jakub Marley! Buď za to chvála nebesám a vianočnej dobe! Hovorím to na kolenách, starý Jakub, na kolenách!“

Svojimi dobrými úmyslami bol taký znepokojený a rozpálený, že jeho chvejúci sa hlas sotva zodpovedal jeho volaniu. Počas zápasu s duchom plakal usedave, prudko, a jeho tvár bola mokrá od slz.

„Predsa nie sú strhané“, zvolal Scrooge, shrnúc rukou jednu z opôn nad posteľou, „nie sú strhané, krúžky a ostatok. Tu sú, i ja som tu, a tiene vecí budúcich môžu byť zaplašené. Ony budú zaplašené, a viem, že budú!“

Medzitým ruky jeho stále boly zaneprázdené obliekaním: obracajúc odev na rub, trhajúc, naopak ho obracajúc, vyvádzal pritom všemožné kotrmélce.

„Neviem, čo si počať!“ zvolal Scrooge, smejúc

sa a kričiac jedným dúškom, a robiac zo seba opravdivého Laokoona pri natahovaní punčoch. „Som ľahúčký ako pierko, blažený ako anjel a veselý ako žiak. Hlava sa mi krúti, ako opitému. Veselé Vianoce všetkým ľuďom! Šťastlivý Nový rok celému svetu! Hallo, hop! Hurra!“

Skákajúc, došiel do salona, a stál teraz tu, dokonale zadýchčaný.

„Tu je miska, na ktorej som mal polievku!“ zvolal Scrooge, dajúc sa zase do skákania okolo krbu. „Tu sú dvere, ktorými vstúpil duch Jakuba Marleya! Tu je kút, kde sedel duch prítomných Vianoc! Tu je okno, čez ktoré som videl bludných duchov! Všetko je v poriadku, všetko pravda, všetko sa stalo. Ha-haha!“

Skutočne, na muža, ktorý za také mnohé roky odvykol od toho, bol to smiech skvostný, veľkolepý. Bol on otec dlhého radu preskvostných smiechov!

„Neviem, ktorého máme dnes“, riekol Scrooge. „Neviem, ako dlho som bol medzi duchmi. Neviem nič. Som ako novorodené decko. Nerobí nič, to ma netrápi. Radšej by som bol decko. Hallo, hop! Hurra!“

Z radostného vytrženia svojho prebral sa na hlahol zvonov chrámových, ktorý mu znel veselo, ako nikdy predtým. Bim, bam, bom — úder na úder — bom, bam, bim! Ó, skvostné, slávne!

Bežiac k oknu, otvoril ho a vystrčil hlavu. Ni-jaká hmla, nijaký kal; jasné, svetlé, radostné, osviežujúce ráno, a mráz švištal, podnecujúc krv do tanca. Zlaté svetlo slnečné, božské nebesá, rozkošný, čerstvý vzduch, veselé zvony. Ó, slávne, slávne!

„Čo je to dnes?“ zvolal Scrooge, kričiac dolu

na chlapca v sviatočnom rúchu, ktorého náhodou videl brúsiaceho ulicou.

„Ha?“ odvetil chlapec s nekonečným podivením.

„Čo je dnes, milý synček?“ riekol Scrooge.

„Dnes?“ odvetil chlapec. „Nuž, Božie narodenie.“

„Božie narodenie!“ riekol Scrooge sám k sebe.

„Nepremeškal som ho teda. Duchovia previedli to všetko za jednu noc. Tým je možné všetko, čo sa im zapáči. Ovšem, že tak. Ovšem, že možné. Hej, milý synček!“

„Hej?“ odvetil chlapec.

„Poznáš ty kupca s hydinou, v druhej ulici od-tiaľto, hneď na rohu?“ opýtal sa Scrooge.

„To sa vie, že znám“, odvetil chlapec.

„Tys' rozumný šuhaj!“ riekol Scrooge. „Podivuhodný chlapec! Nevieš, či predal toho veľkého moriaka, ktorý tam visel? Nie toho menšieho, ale toho väčšieho?“

„Ale toho, čo je tolký, ako ja?“ odvetil chlapec.

„Aký rozkošný šuhaj!“ riekol Scrooge. „Radosť je s ním hovoriť. Áno, toho, synček!“

„Visí ešte tam“, odvetil chlapec.

„Visí?“ riekol Scrooge. „Chod' a kúp ho.“

„Šušku!“ zvolal chlapec.

„Nie, nie“, riekol Scrooge, „hovorím vážne. Chod' a kúp ho, a povedz, aby ho sem doniesli, že im dám adressu, kde ho majú oddať. Príď nazpäť s nosičom a dám ti potom šiling. Vráť sa s ním za päť minút a dám ti pol koruny!“

Chlapec odbehol, ako strela. Musel by to byť zručný strelec, aby s približnou rýchlosťou vystrelil z pušky.

„Pošlem ho Bobovi Cratchitovi“, šeptal Scrooge, trúc si dlane a pukajúc sa od smiechu. „On nesmie zvedieť, kto mu ho posielala. Je dva razy taký veľký, ako Tiny Tim. Joe Miller nikdy neurobil taký vtip, ako bude táto zásielka Bobovi!“

Ked' písal adresu, ruka sa mu triasla; ale napísal ju akosi, a sišiel dolu schodmi, aby otvoril bránu slúžobníkovi kupcovmu s hydinou. Medzitým, čo stál tam, čakajúc naň, zrak jeho zaťadal o klepátko na bráne.

„Ono mi bude milé, dokiaľ len budem žiť!“ zvolal Scrooge, hľadiac ho rukou. „Predtým sotva kedy pozrel som naň. Aký je poctivý výraz jeho tváre! Je to podivuhodné klepátko! — Tu je moriak. Hallo-hop! Ako sa máte? Veselé Vianoce!“

Bol to za moriak! Ten vták za živa sotva asi mohol stáť na nohách, lebo by sa boly zlomily pod ním, ako paličky pečatného vosku.

„Čo, ďed' je to nemožné, aby ste ho zaniesli do Camden Townu?“ riekol Scrooge. „Na to musíte mať drožku.“

Smiech, s ktorým riekol toto; smiech, s ktorým zaplatil za moriaka; smiech, s ktorým zaplatil za drožku, a smiech, s ktorým obdaroval chlapca, mohol byť snáď prevýšený len smiehom, s akým posadil sa znova na stoličku zadýchčaný, a smial sa, až sa izba ozývala.

Holenie nebolo maličkostou, lebo ruka jeho triasla sa veľmi a holenie vyžaduje pozornosť, trebárs by ste pri tom zrovna ani netancovali. Ale keby si bol odrezal i konec nosa, bol by naň prilepil kúsok náplasti a uspokojil sa docela.

Obliekol sa do najlepších šiat a vyšiel na ulicu. Národ v tom čase hrnul sa húfne, ako keď doprevádzal ducha prítomných Vianoc, a idúcky s rukami, založenými nazad, Scrooge podíval sa na každého s radostným úsmevom. Hľadel tak neodolateľne veselo, že traja alebo štyria ľudia v dobrom rozmare rieklí k nemu: „Dobré ráno, pane, veselé Vianoce!“ A Scrooge často potom hovorieval, že zo všetkých milých zvukov, aké kedy slýchaval, tieto znely najmilšie v jeho ušiach.

Nezašiel ešte ďaleko, keď uzrel prichádzajú oproti sebe toho statného pána, ktorý dňom predtým navštívil ho v jeho obchodnej miestnosti a riekol: „Scrooge a Marley, nemýlim-li sa?“ Srdce jeho zachvelo sa, keď si pomyslel, ako sa podíva na tento starý pán, keď sa stretne s ním; ale znajúc, aká cesta leží pred ním, šiel priamo po nej.

„Milý pane“, riekol Scrooge, zrýchliac krok a uchopiac obe ruky starého. „Ako sa máte? Dúfam, že sa vám včera dobre darilo. Bolo to veľmi láskavé od vás. Želám vám veselé Vianoce, pane!“

„Mr. Scrooge?“

„Áno“, riekol Scrooge. „Tak sa menujem, a obávam sa, že vám neznie príjemne moje meno. Dovolte, aby som vás prosil za odpustenie. A budete taký láskavý...“ a tu Scrooge pošeptal mu čosi do ucha.

„Ale, pre Boha!“ zvolal pán, ako by sa dych v ňom zarazil. „Môj drahý mr. Scrooge, mienite to vážne?“

„Jestli vám líubo“, riekol Scrooge. „Ani o halier menej. V tom zahrnuté sú veľmi mnohé nedoplatky, ubezpečujem vás. Budete taký láskavý?“

„Drahý pane“, riekoval onen, potriásajúc jeho ruku,
„neviem veru, čo mám rieci k tolkej štedro...“

„Nepovedzte nič, prosím“, odvetil Scrooge. „Na-
vštívte ma. Áno, navštívite ma?“

„S radostou!“ zvolal starý pán. Bolo jasné, že
hodlá to urobiť.

„Ďakujem vám“, riekoval Scrooge. „Som vám
veľmi zaviazaný. Ďakujem vám tisíc ráz. Budte
s Bohom!“

Vošiel do chrámu a potom prechádzal sa uli-
cam, pozorujúc národ, behajúci sem i ta, pohlad-
kával deti po lícach, žobrákom dával otázky a na-
zeral dolu do kuchýň domácností i nahor do okien,
a poznával, že všetko môže slúžiť k jeho radosti.
Nikdy by nebol sníval o tom, že púha prechádzka,
že vôbec niečo môže ho naplniť takou veľkou blaže-
nosťou. Na poludnie zamieril do domu svojho sy-
novca.

Prešiel okolo dverí so desať ráz, kým sa odvážil
vstúpiť a zaklopať. Ale dodal si smelosti a zaklopal.

„Je tvoj pán doma, moja drahá?“ riekoval Scrooge
k dievčaťu. Šumná dievčinka, skutočne!

„Áno, pane.“

„Kde je, moja drahá?“ riekoval Scrooge.

„V jedálni, pane, spolu s paňou. Zavediem vás
k nim, jestli sa páči.“

„Ďakujem. On ma zná“, riekoval Scrooge, držiac
už v ruke klučku na jedálni. „Vojdem sám, moja
drahá.“

Potichu otvoril dvere a vstrčiac dnu hlavu, po-
obzeral sa. Oni prezerali stôl, ktorý bol prikrytý
skvele, lebo takýto mladý manželský pár býva vždy

chúlostivý v tomto ohlade a rád má, keď je všetko v poriadku.

„Fricko!“ riekoval Scrooge.

Bože milostivý, ako naľakala sa jeho neter! Scrooge zabudol v tom okamihu, že sedela v kúte, majúc stolček pod nohami, lebo ináč neboli by to urobili na nijaký prípad.

„Do paroma!“ zvolal Fricko. „Ktože je to?“

„Ja som to. Tvoj strýc Scrooge. Prišiel som na obed. Dovoliš, aby som vstúpil?“

Či dovolí?! Štastie bolo, že mu neodtrhol rameno. Za päť minút bol ako doma. Uvítanie nemohlo byť srdečnejšie. I neter jeho srdečne sa mu potešila. Podobne Topper, keď prišiel. I tlstá sestra, keď prišla. A každý, kto prišiel. Podivuhodná spoločnosť, podivuhodné hry, podivuhodná jednomyselnosť, podivuhodné blaho!

Ale nasledujúceho rána prišiel zavčasu do pišárne. Ó, bol on tam hodne zavčasu. Keby len prvý mohol byť tam a pristihnuť Boba Cratchita, že sa opozdil! To bolo, po čom srdce jeho pišalo.

A podarilo sa mu to, podarilo! Hodiny odbily deviatu. Boba niet. Štvrt na desiatu. Boba niet. Opozdil sa o celých osiemnásť minút i pol. Scrooge sedel, nechajúc dvere na široko otvorené, aby ho videl, keď vstúpi do „nádržky“.

Klobúk sňal prv, než otvoril dvere, podobne šál. V okamihu sedel na svojej stoličke a lietal perom po papieri, ako by sa usiloval dohoníť deväť hodín.

„Hej!“ zabručal Scrooge svojím obvyklým hlasom, nakoľko ho vedel napodobniť. „Čo to má znamenať, že prichádzate tak pozde?“

„Odpusťte, pane“, riekoval Bob. „Veru som sa opozdil.“

„Veru opozdil!“ opakoval Scrooge. „Áno, tak sa mi zdá. Poďte sem, pane, prosím.“

„Býva to len raz v roku, pane“, vyhováral sa Bob, vystúpiac z nádržky. „Viac ráz sa to nestane. Včera som bol trochu veselší, pane.“

„Nuž, ja vám čosi poviem, priateľu“, povedal Scrooge. „mojím úmyslom je netrpať ďalej podobných vecí. A preto“, pokračoval, skočiac so stoličky a búšiac Boba do pŕs, tak že sa zatackal nazpäť do nádržky, „a preto mojím úmyslom je povýsiť váš plat!“

Bob triasol sa a pokročil trochu bližšie k lino-náru. Napadla mu okamžitá myšlienka, že sekne ním Scroogea, lapí ho a zavolá ľudí zo dvora na pomoc a o svieracu kazajku.

„Veselé Vianoce, Bob!“ riekoval Scrooge s vážnosťou, ktorá nedopúšťala nedorozumenia, keď ho potlapkať po pleci. „Veselšie Vianoce, Bob, môj drahý priateľu, nežli akých som vám želával za mnohé roky! Ja povýšim váš plat a budem hľadef podopreť vašu rodinu v jej zápasení, i pohovoríme si o vašich záležitostach ešte dnes popoludní, pri poháre pariaceho sa punču. Popravte oheň a kúpte inú truhlicu na uhlie, prv než položíte bod nad i, Bob Cratchit!“

Scrooge bol lepší, nežli jeho slová. On urobil to, a nekonečne viac ešte, a čo týka sa Tiny Tima, ktorý neumrel, stal sa jeho druhým otcom. Z neho stal sa taký dobrý priateľ, ako i dobrý pán, a vôbec taký dobrý človek, akého poznala kedy stará dobrá štvrt City, alebo iné staré dobré mesto, mestečko alebo

dedina na dobrom starom svete. Mnohí ľudia smiali sa, vidiac zmenu na ňom, on však nedbal o ich smiech a nestaral sa o nich, lebo bol natolko múdry, aby vedel, že ničoho dobrého nestalo sa ešte na zemeguli, čomu mnohí ľudia neboli by sa posmievali zpočiatku; a viedac, že takíto ľudia ostávajú často slepí, pomyslel si, že je lepšie, keď sa ich tváre budú vraštiať smiechom okolo očí, než aby sa ich chytila nákaza druhu menej príťažlivého. Jeho vlastné srdce sa smialo, a to mu úplne stačilo.

S duchmi nemával ďalšieho obcovania, ale žil napotom vždy dla zásady úplnej zdržanlivosti, a to hovorievalo sa o ňom stále, že vie, ako náleží sa oslavovať Vianoce, jestli vôbec človek môže to vedieť. Nechže to hovoria vpravde i o nás, o nás všetkých! A tak teda, ako povedal Tiny Tim: „Žehnaj Boh každého z nás!“

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok

===== v Turčianskom Sv. Martine =====

odporúča nasledujúce knihy:

Jedľovský učiteľ. Povest zo života Slovákov. Napísal *Mikuláš Št. Ferienčík.*
70 hal., poštou 90 hal.

Lipovianska maša. Rozprávka zo života ľudu slovenského. Spísal Dr. *Gust. Kazimír Zechenter.*
50 hal., poštou 55 hal.

Dva dni v Chuja ve. Novoveká povest. Napísal *Jonáš Záborský.*
25 hal., poštou 30 hal.

Matúš Trenčiansky. Povest od *Viliama Pauliny-Tótha.* 60 h., poštou 65 h.

Tomáš Nápravník. Upomienky pre otcov, matky a priateľov ľudu. Vypracoval *A. P. Záturecký.*
50 hal., poštou 55 hal.

Robinson Crusoe. Dla Gräbnera spracoval *A. Sokolík.* Viazaný 1 k. 40 h., p. 1 k. 60 h.

Kapitánova dcéra. Povest. Napísal *A. S. Puškin.* Z ruského preložil *J. Maro.*
80 hal., poštou 85 hal.

Rozpomienky a kresby. Novelly. Napísal *Pavel Kuzmány.*
60 hal., poštou 70 hal.

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok ===== v Turčianskom Sv. Martine =====

odporúča nasledujúce knihy:

O Černohorcoch. Listy z Cetinia roku 1878 od *Lub. P. Nenadoviča*. Zo srbského preložil Vladimír Mičátek. 1 kor. 50 hal., poštou 1 kor. 70 hal.

Malkotenti. Historická povest. Napísal *Samuel Tomášik*. 50 hal., poštou 60 hal.

V skutočnej službe. Povest. Napísal *I. V. Potapenko*. Z ruského preložila Bohdana Škultéty. 1 kor. 80 hal., poštou 2 kor.

+ Tá zem vábna. Povest. Napísala Timrava. 24 hal., poštou 27 hal.

Venec slovenských národných piesní. Sostavil *Jozef Škultéty*. 1 kor., poštou 1 kor. 05 hal.

- Pod jarmom. Román z bulharského života. Napísal *Ivan Vazov*. Z bulharského preložil S. J. Zachej. K. 3.—, viaz. K. 4.50, poštou o 30 h. viac.

Kotlín. Román od *Svetozára Hurbana Vajanského*. K. 4.—, viaz. K. 5.50, poštou o 30 hal. viac.

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Turčianskom Sv. Martine.

Románová bibliotéka.

Ročník I.

- Sv. 1. Kosovo pole. Mileva. Romantické obrazy od Prokopa Chocholouška. 60 hal.
- „ 2. Jarné vody. Román od Ivana Sergiejeviča Turgeneva. Z ruského preložili Milan Ivanka a Ján Jesenský. 70 hal.
- „ 3. Starý sluha. Hana. Od Henricha Sienkiewicza. Z poľského preložil A. Halaša. 70 hal.
- „ 4. Poviedky jednoho kaprála zo srbsko-bulharskej vojny (r. 1885). Napísal Branislav Dj. Nušić. Zo srbského preložil V. M. 50 hal.
- „ 5. Zločin a pravda Božia. Povest z dedinského života. Napísal Ivan Lepušić. Z horvatského preložil Gustáv Rigan. 50 hal.
- „ 6. V pavúčej sieti. Povest od Klemensa Junosza (Szanauského). 50 h.
- „ 7. Drobné rozprávky. Preložil J. Maro. 25 h.

Všetkých 7 sväzkov spolu 3 kor., poštou 3 kor. 30 hal.

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok ===== v Turčianskom Sv. Martine. =====

Románová bibliotéka.

Ročník II.

- Sv. 1. Sviatočné večery. Od G. P. Danilevského. Z ruského preložil Ľ. J. Hrdlička. 50 hal.
- ” 2. Juh. Historicko-romantické obrazy z dejín juho-slovanských. Napísal Prokop Chocholoušek. Preložil Anton Novák. 50 hal.
- ” 3. Ráno zemanovo. Napísal L. N. Tolstoj. Z ruského preložil J. Maro. 30 hal.
- ” 4. Za chlebom. Povest od Henricha Sienkiewicza. Z polského preložil A. Halaša. 30 hal.
- ” 5. Poturčenica Lejla. Črta z bojov za slobodu od M. Dj. Milicevića.
- Verenica Černohorka. Novella od Michala Polita - Desančiča. Zo srbského preložil Vladimír Mičátek 30 hal.
- ” 6. Slovenski rodáci. Napísal Koloman Mikszáth. Z maďarčiny preložil Gustáv Izák. 50 hal.
- ” 7. Otcovia a deti. Román. Napísal Ivan Sergejevič Turgenev. Z ruského preložil Dr. Milan Ivanka. 80 hal.

Všetkých 7 sväzkov spolu 2 k. 50 h., poštou 2 k. 80 h.

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok ===== v Turčianskom Sv. Martine. =====

Románová bibliotéka.

Ročník III.

- Sv. 1. Votroctve. Kresba. Napísala *Ludmila Podjavorinská*. 20 hal.
- " 2. Vakefieldský farár. Román. Napísal *Olivier Goldsmith*. Z angličtiny preložil Ondrej Kalina. 80 hal.
- " 3. Mučeníci. Povest z doby drievnych kresťanov. Napísal *Milutín Mayer*. Z horvatského preložil Gustáv Rigan. 70 hal.
- " 4. Rozprávky. Napísal *Nikolaj Semenovič Lieškov*. Z ruštiny preložil Milan Frič. 30 hal.
- " 5. Kresby a obrázky. od *Boleslava Prusa* (*Alexandra Głowackého*). Z polského preložil A. Halaša. 70 hal.
- " 6. Herman. Novella od *E. Wernerovej*. Preložil Pavel Halaša. 60 hal.
- " 7. Vladimír Dukljan. Historická povest od *Stevana Sremca*.
- Ruska. Poviedka z r. 1877. od *Djura Jakšića*. Zo srbského preložil Vladimír Mičátek. 50 hal.

Všetkých 7 sväzkov spolu 3 kor., poštou 3 kor. 30 hal.